

**Îtuni anaaé kéwareta mórabi
áikuyo-yubaq Korítiani-marupaq
Póroma Îtu Káríqtoni
timáyíkarain-naqa watáa kítitana
Tóqtani agatáie.**

¹ kemá Póroma keráwáqá Îtu Káríqtoma mamá Áánûqtuqtaba aokarîq umátíkarai-kayukayopaq kágayaune. keráwáqá Áánûqtu wení waayúkama auraiyábá kákaitana tááyariye.

² máqtemma máqten-aukapake náayuwabi Îtu Káríqtokaq nunamummá kéte-kayukayopakaraq kágayaune. wemá yeráwákáráq ketáái uyátárai-nare.

³ Íráqô-qtataakoma kaayoné-yátáákáráq ketibotáámá Áánûqtugaraq uyátárai-naqa Îtu Káríqtonopake keráwáqté waino.

⁴ Áánûqtuni kaayoné-yátáákáráq arummá amí-yátáákáráq anómma Íráqô-qtataare. minnáyaba wemá Îtu Káríqtoma keráwáqá tímikaiye. minnáyaba kemá wekáq “tikáie” kétune.

⁵ wemá taígani Íráqô-qtataaqa keráwákáq mirá-uriye. Îtu Káríqtokaq ketáái itáiq-itaiq umá yáqtorai-yataaqtaba Áánûqtu tíwáqnaa uráie. miráitaq íbêqa keráwáqá minnáyaba ítama kétaqaa. keráwáqá kétaqapoq óq-wayukama kanaaráq minnáyaba timá-yiminoo.

6 min-íráqó-qtátááqtábá Ítu Káríqtoma keráwákáq mirá-umatikaniye téq naayóbáqá timá tímikaunama íbêqa áraimma abarokáq uráiyé.

7 miráuma Áánûqtuni Aokaq-Áábíké máqten-iraqo-qtataaqa keráwáqá matáamma íbêqa uyátárai-naqa Ítu Káríqtoma abarokáq ínîqtaba keráwáqá awé kéoe.

8 keráwáqá awé kéiyana wemá keráwáqá tíwáqnaa umá akoqnáá kéinaq itáíq-itaiq ínoe. mi-kánáaráqá ketáái uyátárai-naqa Ítu Káríqtoni íráqôn-annabi máapoana keráwáqtí túbi íma makáiyé.

9 minnáyaba Áánûqtuma aati-aatimá aákaq makéna mirá kéiyé. keráwáqá wenáanikon-annabi máigaae téna tááyaraiye.

10 miráimanibo ketíbâqawaayuo, uyátárai-naqa Ítu Káríqton-awikaq keráwáqtábá inaa kétune. minná kímora-tuyanakaq máero. keráwáqá íma káqo-kaqo-tuyanamma itánômanibo paá mimórá aúqma máero.

11 maará téq kétune. ketíbâqawaayuo, keráwáqtábá unítíq ááiq-aimma keráwáqtí aúkápimma kéte téta Karóini waayúkama timá tímikaae.

12 yaímma-yuma téq “kemá Póronnae” kétemma yaímma-yuma téq “kemá Pítaanae” kétemma yaímma-yuma téq “kemá Ítu Káríqtonnae” téq keráwáqá kéte.

13 Ítu Káríqtoni aúgoma taíganinaq wáiyó? ímiye. wenaúgoma mimórá wáiyé. Póroma kaapaq-yátáq keráwáqtábáwáq pukáiyó? ímiye. keráwáqá Póron-awikaq nommá pékaao? aaqáo ímiye.

14 kemá maaminnáyaba timuqá kémarauene. kemá paá kaayaq-nákámá Karípugaraq Káéatigaraq

nommá péqyikaraune.

15-16 miráuma móra-waigoma “Póron-awikaq nommá pékaune” téna íma kanaaráq tíniye. íbêqa káqomma taákaq immá Tépanati wení aara iyápógaraq nommá péqyikaraune. káqo-yugaraq nommá péqyikaranuno? íma taákaq kéune.

17 miráimanibo Ítuma kemmá íma timátikena tiráiyé: “uréwaq nommá péqyikaa.” téna ítiraiye. ímibo wemá átê-wataama waabá-káyúkámá timá yiménúnayaba timátikaraiye. kemá mibáq keráwáqtê máeqa keráwáqá íma ítama táganon-aimma íma timá tímikaune. máqte-qtataariq kaapaq-yátáq Ítuma pukéna keqtááyábá uráimma ítama tágaigaae tépoaq kemá Áánûqtuni akoqnáágoqtaba keráwáqá ítama tágai-aimma timá tímikaune.

18 mi-kátáámá kaapaq-yátáqtábá neginaagí-aimma yaímma kéte. mi-káyúkámá min-áímmá kéte-yuma yemá yawítíkinon-apaq uráin-amma kéwaraae. miráimanibo ketáámá maami-káyúkámá Áánûqtuma kátobamatikaiqtaae mi-kátááyábá kêtunatae. minná “mi-kátáámá Áánûqtuni akoqnáágoni awaaméré.” téqtaa kêtunatae.

19 Áánûqtuni wataama agamatá-kánnáágómá min-ákóqnááyábá maará kétiye:

“kemá itaí-wáyúkátí yúyánámmá yawítíma mamá abarokáqtáá ónune.

minnámo itaí-wáyúkátí yúyánámmá paá kaaqaari-yúyánáné.” téna Áánûqtuma kétiye.

20 íbêqa keráwáqá ítama aónanune. minná min-ítaí-wáyúkámá yemá náakaraq mááo? mi-káyúkámá kaaqaari-yúyánáqtábámá agatáa-kayukama náakaraq mááo? mi-káyúkámá keráwáqtí

túbáq itó-uma máeta téta “íbêq-kanaama itai-wáyúkámá maa-márábí mááe” tíráá-yuma náakaraq mááo? ketáámá Áánûqtuni itai-yátááqá káonaunanataama waayúkati itai-yátáákómá paátataakaa kéiyé.

²¹ mi-káyúkámá yemá yúyánápímmá téta “ketáámá itai-wáyúkáé” téta te-yúmá Áánûqtuma wení itai-yátáákáké yemá íma iyúwáinata wení aúyánámmá íma kanaaráq mayánoe. ááqanibo Áánûqtuma wení itai-yátáákáké keqtáá atóbamatikarenataa amuqâ kémaraiye. máqte-kayukama átê-wataama Ítuqtaba itáíq-itaiq étama yemá atóbanoe. maamin-áté-wátáámá ketáámá Ítuqtaba abarokáq waabá-káyúkábí túnnatataa ítama kétagaae. maamin-áímmá íma ummaa-áímmá wáipoata yaímma-wayukama náayuwabi yemá téta “ketáámá itai-wáyúkáé” téta te-yúmá min-áíqtábámá “neginaagí-aine” téta kéte.

²² Karíki-wayukama itai-yátááqtábá itánáae téta kéowata Ítiráaeo-wayukama awaaméq-yátááqá aónanaae téta kéoe.

²³ miráimanibo ketáámá waabá-káyúkáráqá maará téqtaa kétunatae:

“Ítu Káríqtoma kaapaq-yátáq keqtááyábá pukáiyé.” téqtaa kétunatae. min-áíkómá káqomma íma Ítiráaeo-wayukabimma neginaagí-aikaa kéitana Ítiráaeo-wayukabi íkarutaiye.

²⁴ miráimanibo máqtemma náayuwabi Áánûqtuma yááyaraimma yemá Ítiráaeo-wayukagaraq káqo-kayukagaraq kéitaae. minná Ítu Káríqtoma Áánûqtuni akoqnáagaraq itai-yátáákóní awaaméré.

25 yaímma-wayukama Áánûqtuni watáayaba téta “neginaagí-aine” téta kétémanibo Áánûqtuni watáagoma móragaraq marabí-káyúkátí yúyánámmá uyátáraiye.

26 ketíbâqawaayuo, Áánûqtuma keráwáqá tááyaina-yupaama mi-kánáaráqá keráwáqá nói-mayaiyaq mayaínô? paá arekácq umá-yuma keráwápíkémhá waayúkati yúrakaqa itai-wáyúkámá máqe-uraae. paá arekácq umá-yuma keráwápíkémhá keráwáqtí keqtiboní akoqnááma matááe.

27 ímibo Áánûqtuma marabí-káyúkábíkémhá mamá paá-wayukama matáiye. mirá kéena waayúkama náayuwabi yemá yúyánápí téta “ketáámá itai-wáyúkáé” téta kéte-yuma yigaae-yátááqá yímikaiye. mi-káyúkámá yeqtí akoqnááma íma wái-yuma Áánûqtuma mamá kéyimena mi-káyúkámá náayuwabi yemá yúyánápí téta “ketáámá akoqnáá-wayukae” téta kéte-yuma yigaaerácq mamá yíkaraiye.

28 yemá maará téta kéte: “Áánûqtuma máqte-kayukati aúkápikemma paá-wayukama yiwíkaiye. mirá kéena waayúkama náayuwabi yemá paá-wayukama yiwéqtatuwaamma yiráátinena uráiye. minná Áánûqtun-aurakaq waayúkama yeqtí yúma maméta kéuyo-kayukama yemá paátataakaa kéomanibo paá-wayukama wemá uyátá-maqma itai-yátááqá yímikaiye.

29 miráuma Áánûqtunopaq máqte-kayukama íma kanaarácq yúma maméta uí-ááimmá tínoe.

30 aúge-tuwaraitaama ketáámá Ítugaraq yagaroqtáunataama min-áúwaráímmá Áánûqtuma

keqtáá tímikaiqtaae. Áánûqtuma keqtáá Ítuma tímikaiqtaae. túyánákáráq wataagaraq wení aúyánákáq ketáámá itaí-wáyúkámá aúkáunatae. Ítuma keqtááyábá íráqôniq umátikenataa Áánûqtun-aurakaq kateko-náqá aúkáiye. Ítuma keqtáámá Áánûqtuqtaba aokariq umátikenata ketáái kúmiq-yataapike tiwíkaiqtaae.

³¹ minnýababoana Áánûqtuni watáama agamatá-kánnáágómá kėtiye:

“waayúkma yemá akoqnáá-aimma tínétama
uyátárai-nakoma nórawabi keqtáá
umátíkáiqtabataa wenaúma manéna uíno.”
téna kėtiye.

2

¹ ketíbâqawaayuo, kemá áqnáabaq keráwáqtôpaq iráunama Áánûqtuma aamá keqtááyábá aúpáq yokaa umátíkaraiqtabataa arupú umá timá tímikaune. watáama timá tímikaunama keráwáqtábá ítama tágaikaae téq abarokáq tiráune.

² mi-kánááráqá kemá keráwáqtê máqe-uraunama yaímma-yataaqtaba túyánámmá itaíyábá ítíkaraimanibo paá Ítu Káríqtoma keqtááyábá pukáiqtaba ítaraune. paá minnýaba wenamáa kemá túyánámmá itaíyábá tíkaraune.

³ áraimma kemá keráwáqtê máqe-uraunama arupú umá kéitaawaq ateqte umá ikatíq kéeq tiyáátamma ayúkáune.

⁴ kemá karáwáqtê máeqa íma ítama tágaawataanapo keráwáqá yabiténááq uráune. ímiye. miráimanibo Áánûqtuni Aágoma ketí watáama tiráátimma minná arupú-aine.

⁵ Áánûqtunopaken-akoqnaayaba itáíq-itaiq ígáae téq kemá timá tímikaune. waayúkama paá yeqtáama itáíq-itaiq íma ígáae téq timá tímikaune.

⁶ itái-yátáákómmá itáíq-itaiq umá yáqtoraiyabama ketáámá waayúkaarikaa kéunatae. maa-márábí-káyúkátí itái-yátááqtábá téite oníkáá umá íma mórai q kéiyé. maa-márábí anómma yabíkáa-kayukati itái-yátáákóráá umá mórai q íkeiyé. mi yabíkáa-kayukama pááqya-kannaabi yemá ánataginoe.

⁷ maami itái-yátááqtábátáá túnnama minná Áánûqtunopakene. itái-wátáámá aúpáq-ámmá Áánûqtu naayóbáqá maa-márámá íma wáikaqa wemá Áánûqtuni tágama-yataaqtaba keqtááráq yálkaaq íyábá tarôq uráine.

⁸ maa-márábí anómma yabíkáa-kayukama yemá aati-aatimá maamin-áqtábámá íma tágama arupú kéoe. yemá tágama arupú urétaraa tágama-yataakoni uyátárai-naqa wemmá íma ikamínéta oné. miráimanibo yemá íma tágama arupú étama ááiq-i-wayukama Ítuqtaba “kaapaq-yátáq ko aráápamaraaro” tirááe.

⁹ Áánûqtuni wátáama agamatá-kánnáábí wení tágama-yataaqa íma arupú kéitena mirá kétiye: “máqte-kayukati yúrakoma íaonai-yataakaraq máqte-kayukati yaákoma íitaa-qtataakaraq wááe. waayúkati yúyánápímmá aati-aatimá íma yabérai-qtataaqa wáiyé.

maami-qtátááqá Áánûqtuma waayúkama
náyuwabi weqtábá o-yúmá yokaa
umáyíkaraine.”

téna kétiye.

10 Áánûqtuni Aokaq-Áágóní akoqnaánapo maami-qtátááqá keqtaámá tiráátiraiqtaae. Aokaq-Áágómá máqtemma aúpáq aúyoqma wái-qtataaqtabagaraq kéitaiye.

11 ítáaro. móra-waigoni aúyánámmá paá wení aágoma kéitaibo. mórai q uráimanibo anómma uyátá-maqma minnáe. Áánûqtuni Aokaq-Áágómá wenamáa wenaúyánámmá kéitaibo.

12 íbêqa Áánûqtuni Aokaq-Áágómá kémayaunaboaqtaa Áánûqtuma tímikai-qtataaqtabataa kanaaráq itánúnatae. maa-márábín-áágómá ímatunatae.

13 ímibo Áánûqtuma tímikai-qtataaqtabataa ítama tágareqtaa óq-wayukama káyiraatunatae. Aokaq-Áágóní watáabi árain-aikoma Aokaq-Áágónópáké abarokáq kétunatae.

14 waayúkama Áánûqtuni Aokaq-Áágómá íma matáa-kayukama maami tímikai-qtataaqta Áánûqtuni Aágonopake kúmîmma íma kémayaae. mi-káyúkámá yetôpaqa maami tímikai-qtataakotaama neginaagí-yataakaa kéiyee. maami-qtátááqtábámá yemá íma kanaaráq ítama táganoe. paá Aokaq-Áágóní akoqnaánapo ketáámá kanaaráq ítama táganunatae.

15 mi-káyúkámá náayuwabi Aokaq-Áágómá matáa-kayukama máqte-qtataakon áaimma ítama kétagaapoana kanaaráq yainánoe. miráimanibo yemá náayuwabi Áánûqtuni Aágoma íma matáa-kayukama keqtaámá náayuwabi Áánûqtuni Aágoma matáuna-yutaama yemá íma kanaaráq yainánoe.

16 minnýaba Áánûqtuni watáama agamatá-kánnáágómá mirá kétiye:

“uyátárai-nakoni aúyánámmá náawa ítama ánatatukaiyo?

náawa kanaaráq uyátárai-nakoma aráátiniyo?”

mirá téna kétimanibo Ítu Káríqtoma wenamááriq wenaúyánámmá ketáámá káonaunataamanibo waayúkama wení Aokaq-Áágómmá íma matáa-kayukama íma kanaaráq káonaae.

3

¹ ketíbâqawaayuo, áqnáabaq kemá Korítiani-marupaq iráunama kemá watáama iyápóraa umá timá tímikaune. kemá miráuraunama minná keráwáqá Ítu Káríqtoqtabama taíbaq íma ítaraawaq Áánûqtuni Aágoqtaba miráitaq kemá keráwáqá waayúkaarikaa umá íma kanaaráq timá tímikaune. keráwáqá áráábi-iyaporaá uráamma

²⁻³ keráwáqti aáwaqa paá náamma wáqe-uraiye. keráwáqá kamááma naawai-kánáámá íaukaa.

yaímma keráwápíkémhá íbêkaraq waayúkaariqti watáama keráwáqá íma kanaaráq kéitaae. íbêkaraq maa-márábí-káyúkáráá umá aqnú-káyúkábóaq keráwáqtabámá kemá téq “kamááma naawai-kánáámá íaukaa” téq kétune. keráwáqá keiyáá unítíq ááiq-aimma kéteq káqowa-kaqowamma koyukaayúmá kéumayikeq kéowana keráwáqti tógoma ákáinaiq kéowana keráwáqti táaikoma mamá maa-márábí-káyúkáráá kéoe.

⁴ keráwápíkémhá móra-nakoma téna “kemá Póronnae” tínana káqo-nakoma téna “kemá Aapóronnae” tínama keráwáqá áíkuteq mirá temhá maa-márágóní áaimma kémayaabo.

5 náawaq Aapóroma máiyó? náawaq Póroma máiyó? wetê-ketema kerátámá paá kaqtó-wayukae. abo Áánûqtuma ketáái watáanapo Ítu Káríqtoma itáíq-itaiq íyábá keráwáqá tíwáqnaa kéiyé. móra-mora-yutaama uyátárai-nakoma tímikai-mayaitaa kémayaunatae.

6 minnágoma maará-uraiye. keráwáqá miráuma yópi ányu-qtataakaa umá mááe. kemá ayummá uqmaráunana Aapóroma ányu-qtataapi nommá atímakaimanibo Áánûqtuma keráwáqá mamá anómma káuqtikaae.

7 miráitana ayummá ukái-nakaraq nommá atítai-nakaraq yenákámá paáyabae. miráitana Aokaq-Áágóqtábá mamá anómma káuqtikai-naqa Áánûqtuma wenamáae.

8 ayummá ukái-waigogaraq nommá atítai-waigogaraq yenákámá yeqtí mimórámáyáírákémhá móra-mora meyámmá mayáyóye.

9 kerátámá mákagoratama Áánûqtuqtaba mayaímá kémayauyaka keráwáqá miráuma Áánûqtuni yómáramá mááe.

keráwáqá miráuma Áánûqtuqtaba ketáámá naammá umáraunaikaa umá mááe.

10 Áánûqtuma kemhá íráqôniq umátíkaraitapoaq kemá arúkáráq ábokaraq kanaaráq amá akoqnáá uráune. mikákémhá káqo-wama mitáyama kéiyé. máqtemma naammá uráiya-yuma ábotaraq maqmá atáá-uraiya-yuma atéqma arútáaro.

11 Ítu Káríqtoma wenamáárîq wemá ábone. ítáaro. waayúkama mayaímá kémayetama mimóráábómmá arúbama íétama yemá Áánûqtuni naammá

íma tarôq kéoe.

12-13 kanaamá abarokáq ínana wemá keqtaámá mamá yaináinata máqtemma aónanoe. minná yaímma-yuma akoqnáá-namma uráawata yaímma-yuma iyáátátamma ayúqma urááe. yaímma-yuma yeqtí mayaímá Ítu Káríqtokaq matáamma miráuma waayúkama íráqô-qtataaqa minná óqtanapo naammá uráánikaa urááe. ániibo yaímma-yuma yeqtí mayaímá Ítu Káríqtokaq matáamma miráuma waayúkama paá-yanapo naammá uráánikaa urááe. Ítuma yauwéqma kumína-yupaama wemá máqte-kayukati mayaígómá “paá wániyo?” téna maqmqá aónaniye. miraráá umá iragómá naapi kúraqma maqmqá aónaniq umá wemá “paá wániyo?” téna ketáái mayaímá maqmqá aónaniye.

14 máqte-kayukama Ítu Káríqtokaq mayaímá kémayaa-kayukama yeqtí mayaígómá paá wáinatama yemá íráqô-meyamma mayánoe.

15 miráimanibo móra-nakoma wení mayaígómá íma paá wáinanama wení máqte-qtataaqa íwániye. miraráá umá wení naammá kamágitana wení máqte-qtataaqa kamáginiiye. wemá wenamáárîq yawarâpaginiqtaba yáubaginimma miráuma waayúkama naammá kaitata yoqmáána-toqmaana umá yáubaanikaa umá yáubanimanibo íráqô-meyamma íma mayániye.

16 máqtemma keráwáqá yagaroqtamá Áánûqtuni naammá máamma keráwáqá íyaq ítaraao? ániibo Áánûqtuni Aágoma keráwáqtê yagaroqtamá Áánûqtuni naaúpaqa kémaimma keráwáqá íyaq aónaraao? keráwáqá áraimma aónaaro.

17 miráiyata náayuwabi Áánûqtuni naammá mamá táíq étama Áánûqtu yekáráq mamá táíq umáyikaniye. keráwáqá Áánûqtuqtaba aokariq umá naammá máápoana wemá miráráá íniye.

18 maaminnáyaba yaímma-wayukama íma iyuwáiyatawaq keráwáqá makátéro.

yaímma keráwápíkémhá túyánápímmá téq “kemá maa-márágóní áaimma áá ítarauna-naqune” téq mirá-túyánámmá kéítaao? mirámô kéeqa keráwáqtí túyánámmá Áánûqtukaq kémareraq wenôpake itái-yátááqá yimmá ítáaro. mirá kéeraq maa-márábí-káyúkámá iyuwáiyatawaq yemá keráwáqtábá “neginaagí-wayukae” téta timá tikáaro.

19 áraimma maa-márábí-káyúkátí itái-yátáákómá Áánûqtun-aurakaq neginaagí-yataare. wení watáama agamatá-kánnáágómá maará kétiye:

“min-ítái-yátáákómá maa-márábí-káyúkábíké
káyimma minnánapo Áánûqtuma waakápi
kémayikaiye.”

téna

20 ókaraq kétiye:

“uyátárai-nakoma aónaimma maa-márábí-káyúkátí
yúyánákómá paátataare.”

téna kétiye.

21 miráuma túma mamé uí-áímmá téq móra-waigoqtabama “kemá wenámúne” téq ítero. Áánûqtuma keráwáqá máqte-qtataaqtaba ommá áqa kétimiye.

22 kemá Póroma Aapórogaraq Pítaagaraq keráwáqá tíwáqnaa íyábámá Áánûqtuma keqtáámá keráwáqá

tímitukaiye. keráwáqá tíwáqnaa íyábámá maa-márábí-qtátááqá tímikaiye. máqte-qtataaqa naayóbáq abarokáq urái-qtataakaraq anaaékaq abarokáq ínî-qtataaqtabagaraq keráwáqtí minnáe. aúwaraikaraq puígáráq minnágaraq keráwáqtí minnáe.

²³ ánibo keráwáqá Ítu Káríqtona máawana ánibo Ítu Káríqtoma wemá Áánûqtunnae.

4

¹ miráipoaq keráwáqá Aapórogaraq kegáráqtábá túyánámmá ítátimekaratama minnáyaba taákaq máráaro. kerátámá paá Áánûqtuni mayaí-nákámúye. Áánûqtuma wení aúpáq-aráín-áímmá wenáaimma abarokáq mamá ígáae téna kekárátá timátíkaraiarataae.

² Áánûqtuma móra-nakoma wení mayaímá mayaíkáae téna ááyaitanama min-nákómá Áánûqtuma nóinabi timámîniq umá mirá íno.

³ ánibo ketí mayaígóqtábá keráwáqtí túyánápímmá óq-wayukati yúyánápíkáráq nóinabi téq túyánámmá kéitaunamanibo kemá minnáyaba íma kamuqá kéitaune. ketí mayaígómá táiraq urái írágôniq kéiyó? kemá kenámááríq minnáyabama íma kéitaupo.

⁴ miráimanibo uyátárai-nakoni mayaígóqtábá otaammá kepímmá wáinanama minnáyaba íma kéitaupo. uyátárai-nakoma wenamáa kemmá káyainaiye.

⁵ miráinaq waayúkati mayaígómmá uyátárai-nakoma íkukainaraqa íyainaaro. mi-qtátááqá íbêqa kumayupí wáimma anaaékaqa ópítáá mamá

abarokáq íniye. máqte-kayukati yikaí-yátááqá mamá abarokátáá íniye. miráumatuwena Áánûqtu wemá mi-káyúkámá náayuwabi íráqô-meyamma mayáiya-kayukama íráqô-kataama timá-yiminiye.

⁶ mi-qtátááqá Aapórote kerátámá keráwáqtábá árain-aimma arutáinaiq ínôqtaba kerátá tiráátúyamma yáqtoqma akoqnáá ígáae téka keráwáqtôpaq kágayauye. kímora tiráátí-nakon-awiqa íma múte yauyéraq weqtábámá “kemá wennáé” téq ítero. ketúyánápímmá téq “kemá Áánûqtuni waayúkati aúkápimma anómúne” téq ítero.

⁷ ítáaro. keráwáqtí máqte-qtataaqa Áánûqtuma tímikaiye. miráuma keráwáqá mi-qtátáákóní áaimma íma máamma nôraq itaráq keráwáqtí túma mamé kéuyo?

⁸ keráwáqá tirun-iyápóyábá aáwaqa matáapoq íbêqa “ketáámá mútúq-aawaqa matáunatae” téraq kéteo? keráwáqtí táaikoma Aapórote kerátátí táaikoraa íkeibo keráwáqtí táaikoma taíbaq oótakaq yabíkáa-yuti yáaikoraa kéiyé. miráimanibo árainma mi-kánááráqá keráwáqá yabi-í-wáyúkámá maíyakama Aapórote kerátágáráq mibáq yabiyéyúye.

⁹ maa-márábí-káyúkátí yúrikaqa keqqtáámá náayubi Áánûqtuni timátíkarai-kayukataama yeqtí yinaaépaq aqtóráqtáá kéyunatae. ketí túyánápímmá Áánûqtu wemá mirápáq kéiyé. ánná-wayukama yiwíqmeta uréire uwáéta pááqya-kanaabi yíkamoniq umá ketáámá miráráá umá máunatae. miráráá umá waabá-káyúkátí yúrikaq keqqtáá tókamiyatama waayúkgaraq Áánûqtuni kaqtó-wayukagaraq itó-ureta taayoq ínôqtaae.

10 keráwáqá “Ítu Káríqtoqtaba itáuna-wayukama máunatae” téq keráwáqtí túma mamé uí-áímmá kétéwatama keqtaáyábámá waayúkama téta: “yemá Ítu Káríqtoqtaba neginaagí-wayukae.” téta kéte. keráwáqá akoqnáá owaqtaamanibo ketáámá aqnúnîq kéunatae. mirá téraq keráwáqá túyánápímmá kéitaaó? keráwáqá anó-tiwiqa kéyaamanibo ketáámá ímiye. ímibo ketáámá tigaae kéiyé.

11 min-ábáúráqá ketáái aáwaraa nommá íwáitana ketáái unáákáqtôgaraq yararéqé uráiyé. ketáái naa márûqa íwáitataboata waayúkama keqtaámá iyákáá umá yítauqyama tíkama wáráawaqtaa naaóq-naaóq uréire kéunatae.

12 miráuma ketáámá mayaímá kémayeqtaa ketáái tiyáákakemma akoqnáá umá kémayaunatae. mi-máyáírákémhá ketáámá aáwaqa meyánîq ónúna-meyaqtaa kémayaunatae. waayúkama keqtaá timá táíq kéumatikaawaqtaama ketáámá yemmá timá íráqônîq kéumayikaunatae. yemá keqtaámá tú-tiqa kétéimewaqtaama ketáámá minnágoni anónnáma yemmá íkeyimunatae.

13 yemá keqtaáyábá táí-aimma kétématikaawaqtaama ketáámá kaayoné-áínápó yemmá yauwéqma kétématika-yikaunatae. yeqtí yáaikoma ketááráqá mirá kéoe. minná ketáámá paátataaqa miráuma námô-yataakoni ámûraaq yamá kéweta aáwakoni áti-yataaqa umá iyabótúwáanikaa umá yemá ketááráqá mirán-ááímmá tarôq kéumatikaawaqtae.

14 ketí tíkáin-iyapo-annao, maamin-áúbámá kemá kágayaunama keráwáqá tigaaeráq matikáíkónîq

íkéune. ímiye. kemá keráwáqá tíwáqnaa ígónîq umá kágayaune.

¹⁵ Îtuqtabama keráwáqtí tirááti-wayukama taígani máamanibo taákaq máráaro. keráwáqtí keqtiboráá-náqá Îtu Káríqtokaq itáíq-itaiq íyábá kímora máíye. Îtuqtaba átê-wataama tíyábá timá tíkaraiipoaq keráwáqtí keqtiboráá-náqá Îtuqtabama kemá máune.

¹⁶ miráitaq kemá inaa kétima-tikaune: “keráwáqá ketiyáanaubiqá máyáaro.” téq kétima-tikaune.

¹⁷ keráwáqtôpaqa máqtemma maami-qtátááqtábá timá-timikaae téq Tímotimma timákáunana kéwiye. Tímotima wemá Îtuqtaba timá-yimuna-wayukati aúkáapike-nare. ánibo wemá Îtukaq itáíq-itaiq uráíye. wemá kemmá tíkáin-iyapoma Îtu Káríqtoqtaba akoqnáá umá itáíq-itaiq umá kényaqtoraiye. wemá keráwáqtôpaq wénama ketáaimma Îtu Káríqtoqtaba máqtemma Áánûqtuni waayúkama mórabi áíkutaawaq tiráun-aikaraq keráwáqá taáqa yorániye.

¹⁸ watáama kemá itáunama minnâ yaímma keráwápkémmá téq “kemá anó-naqune” téq keqtí túyánápímmá kéte. Korítiani-marupaqa keqtábámá “yauwéqma íyaq wíniye” téraq túyánámmá kéitaa?

¹⁹ miráimanibo pááqya-kanaabimma uyátárai-nakoma akáinaqa kemá Korítiani-marupaqa ónúne. miráinaq kemá min-ánó-káyúkámá koma kényimone. maqmá yimónanune. áraimma yemá Áánûqtuni akoqnááma matáá paá watáawaq kéteo?

²⁰ Áánûqtuni yabíkái-qtataaqa paá-wataama íma wáíye. ímibo akoqnáá-yataare.

21 miráinaq kemá náaraq umá keráwáqtôpaqa yénúnô? kemá keráwáqá agamá kautónáaraq yokaa umá yénú keráwáqtí táí-aaipike waeréraq kaayonéwaq umátikanaaraq onúnô?

5

1 yaímma-wayukama timá tímemma keráwáqtí aúkáapimma “anómma kúmiq-yataaqa wáíye” tirááe. mi-kúmíq-yátáákómá itáíq-itaiq íkéo-kayukati kúmikoma anómma uyátáraiye. min-áíkómá mirá-urayie. keráwápíkémma móra-nakoma wenaboání ánáakomma yabítaiye.

2 mi-qtátááqá keráwáqtí aúkáapimma pááq kéitaqa náaraq umá keráwáqá itái-yátááqtábámá túma mamé uí-áímma tínô? keráwáqtí tirummá ínnayaba tigaaeyábá awaútuweraq máero. keráwáqtí aúkáapikemma mi-kúmíq-náqá waqmá paábaq ayúwáaro.

3-4 uyátárai-naqa Ítuni áwîkaqa min-nákómá aboání ánáakomma kumari-ááímmá tarôq i-nákómá kemá wemmá áqa yáíqtukaune. keráwáqá máqte-kayukama yááyama áíkuyoro. ánibo kemá túyánánápógáráq nunamunápógáráq keráwáqté yagaroqtamá mánune. ketáái uyátárai-naqa Ítuni akoqnáabi áíkuyonunatae.

5 miráinaq keráwáqá mi-kúmíq-náqá áwíqma Tááqtaani ayáápi máráaro. miráiyana min-nákóní aúgoma Tááqtaani ayáápi puínanama anaaékaqa Ítuma wení kumínî-kanaaraqa min-nákóní arun-iyápómá mamá itó-uyakaniyo? ketáámá Ítuqtaba yauwéqma awiraíkáae téqtaama Tááqtaama

ayúwáananataa min-náqá awíkена táí-meyamma amíniye.

⁶ ímiye. keráwáqtí túma mamé uí-áímmá paátataare. mi pááqya-qtataaqa kara-káyúkátí yammá kamá itóqma anóniq i-qtátááqá áwîqa yíqtie.

⁷ táí-yiqtima iyaabótúwáaniq umá mi-tái-kúmíqá iyaabótúwáaro. miráiyatama tébakaq-yuma táígoma íma auránoe.

ítáaro. Ítu Káríqtoma Áánûqtuni tipi-típi-araaqa ketáái kúmiqtababoata ikákaamma mi-táígómá íma kémayaunatae.

⁸ miráinaqtaa Áánûqtuni aammá waraíyábámá ketáámá anómma aúqma waayúkaarikaa ónatae. yammá táí-yiqtirake kaqmá agamaráiya-tamma íma nanúnataamanibo yammá áraimma íráqôniq ínna-yamma nanúnatae. maamin-áwááméq-áikóní áaimma maará kéiyé. ketáámá naayón-ááímmá táí gokaraq áyamma í-yátáákáráq paábaq yuwánúnatae. ánibo ketáámá Áánûqtuma aammá íráqôkaraq árain-aikaraq mayánúnatae.

⁹ kemá keráwáqtôpaqa maamin-áímmá áqa agatáune. mi-káyúkámá yemá táí-aaimma ókaraq-okaraq umá tarôq o-káyúkáyôpakemma nékaq máaro.

¹⁰ miráimanibo ketáagoni áaimma minnáe. mi-káyúkámá náayuwabi Ítukaq íma itáíq-itaiq o-yúmá nékaq íma máaro. kebó-yátááqá tarôq kéeta oótaqtaba kényikaitata yetábá ummaatamá mayaíyábá kéoe. yeráwáqtí yúyánámmá Áánûqtukaq ikémaraabo káqo-qtataakaq uyátá-maqma yíkái-qtataakaq yúyánámmá kémaraae. miráimanibo miraráá-káyúkámá mirán-ááikáráq

taígani íma mááe. miráinaq keráwáqá máqtemma mirá-káyúkábikémmá nékaq máineqa keráwáqá maa-márábikémmá yuwéraq kóoro!

11 ímibo ketáagoni áaimma maará kéiyé. mi-káyúkámá yemá téta “ketáámá Ítu Káríqtokaq itáíq-itaiq kéunatae” téta kétémanibo yemá táí-aaimma tarôq kéobo yeqtôpakemma nékaq máaro. yemá kumari-ááímmá tarôq éta egaamá káeta ummaatamá mayáiyábá éta yeqtí yúyánámmá áqnáabaq Áánûqtukaq ímaretamanibo káqo-qtataakaq yúyánámmá maréta taígani wááéni-nomma kéneta aíbôqnaaboq kéetabi óq-wayukaraq táí-aimma yimínéta miráiya-kayukatema aáwaga paá inaaro.

12 mi-káyúkámá Ítu Káríqtoqtaba íma mórabi áikutaa-kayukama yemá yaináiyábámá minná íma ketí mayaímíye. miráimanibo mi-káyúkámá Ítu Káríqtoqtaba mórabi ketáátê áikutaa-kayukama yemmá yaináaro. yeráwáqá maamirá-kúmíq-yátááríq kéiyaqtaama ketáámá yemmá yimáamma yiméqtaa akoqnáá umáyikanatae.

13 mi-káyúkámá náayuwabi Ítu Káríqtokaq itáíq-itaiq íma kéo-yuma Áánûqtuma yemmá yainániye. miráimanibo keráwáqá mi-tái-náqá keráwáqá áikutaiyapikemma paábaq matuwéraq keráwáqtôpakemma nékaq ákáaro.

6

1 ánibo móra keqtíbâqawaama Ítuqtaba otaammá kutikaínaqa Ítukaq itáíq-itaiq íma kéiya-kayukayopaq yúbimma íma máráaro. ímibo wemmá yaináiyábá Áánûqtuni waayúkayopaq uréraq tero.

2 anaaékaq-kanaaraqa Áánûqtuni waayúkama máqtemma maa-márábi-káyúkámá yabíqyíkareta yainánoe. minnýabama íyaq ítaraao? miráinaq mi pááqyan-otaqtabama kenamáárîq maqmá aónama yaináaro.

3 móra-yupaama yínnama ketáámá Áánûqtuopake kaqtó-wayukagaraq maa-márábi-qtátáákáráq yainánúnatae. íyaq ítaraao? miráinaq keráwáqá íbêqa pááqyan-otaamma yaináaro.

4 miráinaq nôraq itaráq keráwáqá Ítukaq íma itáíq-itaíq kéo-kayukabikemma yainai-nákókáqá uréraq ítama káonaao?

5 keráwáqá mirámô oqtábá “tigaeyátábá oro” téq ítama káonaune. keráwáqtí aúkápikemma móra-waigoma kaayaq-wátátí aúkápimma íyaq máenawaq kanaaráq mamá yenákámá yatí umáyikaniyo? keráwáqtí aúkápikemma kímora mirá-nákómá itaí-yátáákáráq íyaq máiyó?

6 keráwáqá Ítu Káríqtoqtabama keqtíbâqawaaraan-naqa yainai-nákókáq awíqme kéomanibo yainai-nákómá wemá Ítuqtabama keráwáqtí tîbâqawaaraan-naqa ímaiye.

7 mirá éqa keráwáqá mórabi íma maéq keráwáqtí táaikoma Ítu Káríqtoqtaba kárabaiye. miráuma min-ótáámmá enábâqawaama kuyakáinama kanaaráq kémayewaq minnýabama aamá íyaq tinónô? emá ayúwénanawaq wemá ení moyámmá kémayainaawaq minnýabama waabá-káyúkámá íyaq timá-yiminono?

8 miráimanibo keráwáqá otaammá kégyeyqa keráwáqtí tîbâqawaayugaraq mamá komarummá umá kémayaae. kemá mirán-áímmá kéitaune.

⁹ mi-káyúkámá keráwápíkémhá náayuwabi mirá kéo-yuma íráqô-qtataakoma Áánûqtuni márûpaqa íma yaímma mayánoe. minnýaba kaaqaari-áímmá téq “keqtábá íma wáíye” téq ítero.

yeráwáqá náayuwabi Áánûqtuma káqo-yuti yiménáápáq akáíya-yuma yemá íráqô-qtataaqa Áánûqtuni márûpaqa ímayanoe. kumari-ááímmá tarôq éta yeqtí yúgoma waagómá mamá waagótê kumari-ááímmá tarôq étama yemá íráqô-qtataakoma Áánûqtuni márûpaqa ímayanoe.

¹⁰ mi-káyúkámá náayuwabi taíbaq-otamma mamá áíkuyaba yíkáina-yugaraq yemá náayuwabi taíbaq wááéni-nomma naa-yúgáráq yemá náayuwabi óq-wayukayaba táí-aimma tímá yíkáa-yugaraq moyá-káyúkágáráq yemá máqtemma íráqô-qtataaqa Áánûqtuni márûpaqa ímayanoe.

¹¹ yaímma keráwápíkémhá mirákómá kéomanibo Ítuma teteráá umátikena keráwáqtí kúmiqa mamá paábaq yukáíye. wemá keráwáqá tiwíkena Áánûqtuqtaba aokaq-wáyúkámá aútíkaraiye. ánibo íbêqa Aokaq-Áágómá Ítu Káríqtogaraq keráwáqá mamá kateko-wáyúkámá Áánûqtun-aurakaq aútíkaraiipoana Áánûqtuma keráwáqá kanaaráq tiwirániye.

¹² yaímma-wayukama mirá kéte: “íbêqa kemá naayón-ááíkomá atáá umá yáqtokaimma paá umágúne. íbêqa kemá ónááe tenna-yáqtááríqa kanaaráq ónúne.” téta kéte. owé. miráimanibo yaímma-aaikoma keqtááyábá íma mamá íráqôniq umátíkaraiqtaae. áraíne. minná kemá ánná-nakoraa

umá naayón-ááínápó íma kéyaqtoramanibo óq-
aaikoni ánná-nakoraa íyábá íkétikaiye.

¹³ yaímma-yuma mirá kéte: “aáwaqa tíyakoqtaba
wáitana tíyakotaama aáwaqtaba wáíye.” téta kéte.
mín-áímmá áraimanibo anaaékaqa Áánûqtuma tinná-
kanaaraqa aáwakogaraq tíyakogaraqtaa mi-kááyáqá
íma wáyoye. maakáqá maa-márábítáá ketáámá
aáwaqa naíyábátáá íma máunatae.

ánibo ketáái túgoma kebó-ááíqtábá íma wáíye.
ímiye. ketáái túma uyátárai-nakonnae. ánibo wemá
keqtirunóbáqtáá kémaiye. wemá wení áanapogaraq
wení áainapogaraq ketáái tirunóbáqtáá maqmá
ógitikaniqtabataa kákaiye.

¹⁴ taákaq máráaro. Áánûqtuma uyátárai-nakomma
pukáípike mamá itó-umakena aúgen-auwaraimma
ámikaiye. wení akoqnáánapo ketáágáráq mamá
itó-umatikenataa aúge-tuwaraimma tímínîqtae.

¹⁵ keráwáqá móra-mora-yuma móra-aayapaq túma
Îtu Káríqtoni aúma mááe. minnáyaba keráwáqá
kéitaanabiyo? miráinaq kemá móra-aayapaq
túma Îtuni aúrake mamá aakaq-nóínítí yúraqa
arúbanuno? aaqáo ímiye.

¹⁶ náawabi móra-waigoma wenaúma mamá aakaq-
íníkóni aúgote yagaroqtaimmá wemá mín-íníktê
mamá mimórá káuraaye. minnáyaba íyaqa ítarao?
minnáyabama Áánûqtuni wannaabí agamatán-
áílómmá kétiye:

“kaayaq-wáígórátámá mamá mimórámá
auráyóye.”

téna kétiye.

¹⁷ miráimanibo móra-waigoma uyátárai-nakote

yagaroqtai-wáígómá wení aágoma Ítuni aágote yagaroqtamá mimórá káuraiye.

¹⁸ miráuma kebó-ááíqóqtábámá nékaq máero. káqo-kumiq-yataaqa kenamáárîq keráwáqtí túgoqtaba íma wáimanibo kebó-yátáárîq í-ááíqómá keráwáqtí túgoqtaba wáiyé.

¹⁹ Áánûqtuma Aokaq-Áágómá ketáái tirunóbáqtáá makáiqtaqtaa ketáámá Aokaq-Áágóní anó-monoq-nakaa umá kémaunatae. minnáyaba keráwáqá kéitaanabiyo? íbêqa keráwáqtí túma íma keráwáqtí minnáe.

²⁰ ímiye. keráwáqá Ítu Káríqtoma meyanîq uráiyé. mónékakemma íma meyanîq uráimanibo uyátá-maqma anó-qtataaqnapo meyanîq uráiyé. keráwáqá wení naaenápó meyanîq uráiyé. miráipoaq keráwáqtí túnapo Áánûqtukaq yaaguyábóro.

7

¹ keráwáqá aúbama agamá kemmá ítaapoaq íbêqa kemá yauwéqma timá-timenune. owé. waagómá íma aaramá mayánîmma íráqô-qtataare.

² waagómá aaramá mayánîmma minnágaraq íráqô-qtataare kétune. abo min-nákómá wemá aaramá íma matáinanama káqon-inikoma wemmá yabitíniye. ánibo aaragógaráq waamô mayánîmma minnágaraq íráqô-qtataare.

³ awaíqómá ánáakomma waayúkati aaraukaq-ááímmá amínana ánáakoma awaíqómmá waayúkati aaraukaq-ááímmá amíno.

⁴ inaarúgómá waamô máyáimma wenaúma íma wennámíbo awaíqónámíye. mórai q umá awaíqómá

wenaúgoqtaba íma amuqá maráinaiq ínîmanibo wenaúma ánáakonamiye.

5 awaikógaráqá ánáakogaraq kenákátí túma wenamé-wename íyábámá “aaqáo” íma tekaao. miráimanibo kenákámá téka páaqya-kanaabimma nékaka máeka uyátárai-nakokaq nunamummá téyaae tékama íraqône. mikáké páaqya-kanaabimma nunamummá timátuwekama móragaraq yawwéqma yagaroqtaakaao. mirámô íyanama Tááqtaama timónáinama kenákátí túraqa náápaamma mamá yabiyéka aqnúnîq íma íyana wemá kenákámá íma makáqma timónaniye.

6 kemá Póroma min-áímmá túnnama kemá keráwáqá íma kéwaktunamanibo

7 kemá maará téq túyánámmá kéitaune. minná keráwáqá máqtemma kekáámô íyamma íraqômanibo Áánûqtuma keqtáá móra-mora-yutaama káqoniq-kaqoniq umá tarôq umátikaraiqtaae. miráitana wemá keqtáá móra-mora-yutaama káqo-kaqon-aaimma tímikaiqtaae.

8 waayúkama aaraukárîq íuraa-yugaraq ketoq-nóíníqtábágaráqá maará kêtune. minná aaraukárîq íma ínômma íraqômanibo kemá miráunaiq oro.

9 miráimanibo aati-aatimá yemá yúyánápímmá yeqtúma arúbanoqtaba itáiya-yuma yemmá iyuwáiyatawaq aaraukárîq oro. aaraukárîqo ínômma yúranannamo aiyábá uyátá-maqma íraqône.

10 aaraukárîq uráa-yuyabama maará kêtune. minná ánáakoma awaikómmá íma yuwaíno. mi-kátáámá íma ketáamibo uyátárai-nakoma wakúyikaraiye.

11 ááqibo wemá awaikómmá ayuwénama wemá óq-wamma ímayaino. anaaékaqa aaranaamá yaímma-taoqa yeqtiwaikókákq yauwéqmeta kéoe. móraiq umá waagómá anáakomma íma waqtuwaíno.

12 waayúkama aaraukárîq uráa-yuyabama mórama ketí túyánápíkén-áímmá tenúne. min-áímmá uyátárai-nakoni watáama ímibo ketí watáae. minná waagómá wemá Ítukaqa itáíq-itaiq i-nákóná ánáakoma Ítukaqa íma itáíq-itaiq kéinanama wemá ánáakomma íma waqtuwaíno. min-íníkmá wetê mánena kéinanama wemá min-ínímmá maraíno.

13 móraiq umá aaragómá Ítukaq itáíq-itaiq in-íníkoní awaikómá Ítukaq íma itáíq-itaiq kéinanama wemá awaikómmá íma waqtuwaíno. min-nákómá wetê mánena kéinanama wemá min-náqá maraíno.

14 miráuma íma itáíq-itaiq i-nákóní ánáakoma itáíq-itaiq in-ínípóana awaikómá Áánûqtuqtaba aokarîq umá aúkáiye. móraiq umá aaragó íma itáíq-itaiq in-íníkoní awaikómá itáíq-itaiq i-nápóana ánáakomma Áánûqtuqtaba aokarîq umá aúkáiye. mórabi yagaroqtamá máiyana keráwáqtí iyápógaraq kanaaráq kéiteta Áánûqtuqtaba yemá aokarîq umá kanaaráq auránoe. iyápóyabama íma mirá kéiyatama iyápóma Áánûqtuqtaba aokarîq umá íma mánômanibo áraimma mirá kéiyé.

15 miráimanibo móra-waigoma itáíq-itaiq íma ínna-waigoma kóinena ínaqa ayuwáiyana koíno. abo Áánûqtuma keqtaáyábá unítíqa íma téqtaa kaayoné-yátáapí mánunayabataa kákaiye.

16 aaranaanô, keqtiwaiqmááqa keráwáqtê

máetama anaaékaqa yemá Ítu Káríqtokaq itáíq-itaiq ínô? waayanaanô, keqtínááqmaaqa keráwáqtê máetama anaaékaqa yemá Ítu Káríqtokaq itáíq-itaiq ínô? máqtemma ketáámá íma ítaraunatae.

¹⁷ uyátárai-nakoma móra-mora-yutaama káqo-kaqon-aimma tímikaiqtae. mi táoqa Áánûqtuma emmá ááyaraimma aokarîq uráánanabiyo? mi táoqa Áánûqtuma emmá aúyaqmakaimma aaraukárîq íyaq uráánanabiyo? minnýaba kemá máqte-kayukama náayuwabi Áánûqtun-aama itánéta áíkuyo-yuraq maamin-ámáán-áímmá kétima-yimune. minná mi táoqa uyátárai-nakoma keráwáqá tááyainama máenawaatariq umá máero.

¹⁸ móra-waigoma wenaúma káratainaraqo Ítuma wemmá ááyainanama máqe-urainiq umá móraiq umá maíno. ááqibo wenaúma íma káratainaraqo Ítuma wemmá ááyainanama máqe-urainiq umá móraiq umá maíno.

¹⁹ yúmo karai-ááímmá íma anó-qtataaqiye. ímibo Áánûqtun-aama warai-ááímmá anó-qtataaqiye.

²⁰ miráitaq kemá móragaraq kétune. máqtemma keráwáqá mi táoqa uyátárai-nakoma tááyanimma máenawaatariq umá máero.

²¹ emá kaqtó-mayaima ánná-nakoraa umáwaq matáano? minnýaba taíbaq-auyanamma íma itaao. ááqibo móra-waigoma emmá paá umákainanama paá kó^{aa}o.

²² itáaro. náawabi kaqtó-mayaima ánná-nakoraa umá kémayainana uyátárai-nakoma wemmá ááyainama min-nákómá paá umáginin-naqiye. miraráá umá paá umáginiiye. minná wemá kúmiq-yataakoni akoqnáágoni aménáápáqá íma máiiye.

uyátárai-nakoma wemmá ááyaitanama wemá Ítu Káríqtoni ánná-nakoraa mayaímá kémayaiye.

²³ ítáaro. uyátárai-nakoma keráwáqá meyáníq uráipoaq móragaraq keráwáqá káqo-nakoni ánná-wayukama íma aúráro.

²⁴ ketíbâqawaayuo, ókaraq kétima-timune. maannáe. mi táoqa Áánûqtuma keráwáqá tááyainaqa máqe-uraanawaatariq umá min-ááímmá kéwareraq máíyanawaq wemá keráwáqá tíwáqnaa íniye.

²⁵ mi-káyúkámá náayuwabi aaraukárîq íma uráa-yuyabama wakúyikarain-aimma uyátárai-nakonopakemma íma matáune. paá túyánápíké tenúnamanibo uyátárai-nakoma wení kaayoné-yátáápíké itai-yátááqá kemmá tímikaitaq túyánámmá kéitaunama árain-aine. maannáe.

²⁶ íbêq-awaabiq-yatababoaq ummaa-yátááqá ínîqtabagarapoaq keráwáqá máenawaatariq umá máero.

²⁷ ketíbâqawaaraa-nako, enánáakoma máinaama wemmá íma waqtuwaaao. ánibo enánáakoma ímáinaama mórayabama íma abáá-uwo.

²⁸ miráimanibo móra-waigoma aaraukárîqo immá íma kúmiq-yataariq kéiyé. mórai q umá inaarúgómá aaraukárîqo immá wemá kúmiq-yataariq íkéiyé. miráimanibo ítáaro. aaraukárîq o-káyúkábímmá taígani ummaa-yátááqá kéwaitaq kemá keráwáqá ummaa-yátááqá uyátá-maqma mayáiyábá íkétikaiye.

²⁹ maannáyaba taákaq máráro. ketáa mánuna-kanaama íma ayáqtáá-kanaae. miráipoaq keráwáqti tínaaqmaati túyánámmá áqnáabaqa íma ítama

miráimanibo áqnaábaq keráwáqá kenamáárîq uyátárai-nakoni aúyánákóní aménáápáq máráaro.

³⁰ Áánûqtuni mayaíráqá akoqnaá éraq keráwáqtí tiru-qtátáárábi timuq-yátáárábi keráwáqtí oótamma

³¹ meyanîq kéeq oótamma mayaíyábá íma yaqtóráaro. abo maa-márámá pááqya-kanaabi ánataniye.

³² íbêq-kanaagoni ummaa-yátááqtábámá keráwáqá netuq-túyánámmá itaíyábámá íkétikaiye. waagómá náawabi aaraukárîq íma urái-waigoma wemá uyátárai-nakoni mayaíráq wenaúyánámmá kémarena wetábá amuqá maréna maqmá káonaimanibo

³³⁻³⁴ waagómá náawabi aaraukárîq urái-waigoma wemá kaayaq-nákáyábá amuqá maqyikánîqtaba maqmá káonaiye. wemá íbêq-ummaa-yataaqtabama netuq-aúyánámmá kéitena wenánáakokaq wenaúyánámmá kémarena wetábá amuqá maréna maqmá káonaiye.

inaarúgómá náawabi aaraukárîq íma urái-waigoma wemá uyátárai-nakoni mayaíráq wenaúyánámmá kémariye. wenaúgogaraq wenaúyánákókáráq wení aágogaraq uyátárai-nakoqtabama aokarîq umá kémaiye. miráimanibo aaragómá aaraukárîq uráin-inikoma wemá íbêq-ummaa-yataaqtabama netuq-aúyánámmá kéitena wenawaikókáq wenaúyánámmá kémarena wetábá amuqá maréna maqmá káonaiye.

³⁵ kemá maamin-áímmá túnnama keráwáqá tíwáqnaa íkáae téq kétune. maamin-áímmá keráwáqá íma yáqtoraikaae téq kétune. keráwáqtábá maaráigaae téq kétune. maannâ keráwáqtí

túyánámmá uyátárai-nakokaq matuwéraq keráwáqti túyánámmá íma kaayapí yaináaro.

³⁶ móra-waigoma keráwápíkémhá wenaúyánápímmá téna “ketáaikoma tókáin-inaarugokaqa íráqôniq íkéumakaiye.” mirá ténawaq aúyánápímmá kéitaiyo? arummá ôriq umá min-ínáárúgóqtábá kéinanama wemá wemmá mayaíno. wemô min-ínáárúmá mayáinama íma kúmiq-yataariq íniye.

³⁷ óq-nakoma wenaúgoni akaí-yátááqá íma waréna inaarúgóqtábá arummá íma amíniye. miráuma min-nákómá wení ákáin-inaarugomma íma mayénama wegáraq íráqôniq kéiyé.

³⁸ miráuma móra-waigoma wení ákáin-inaaruma ímayakaimma minnáyaba túyánápí kêtune: “mirán-ááíkmá itaí-yátáákmá uyátá-maqma wáiyé.” téq tuyánámmá kéitaune.

³⁹ aaragómá náawabi aaraukárîq uráin-inikoma wemá awaikótê yarúma máitana wení puínî-kanaama pááq íniye. awaikómá pukínanama wemá paá umáginíye. ánibo wemá óq-nakoni ánáaqa auraiyábá akáinanama min-nákómá uyátárai-nakokaq arummá amína-naqa maíno.

⁴⁰ miráimanibo maará téq túyánámmá kéitaune. min-íníkmá aaraukárîqa ókaraq íma énama wemá amuqá uyátá-maqma marániye. kemá min-áúbámá kágayeqa túyánápímmá kêtune: “Áánûqtuni Aágoma ketê máiyé.” téq túyánámmá kéitaune.

8

¹ íbêqa kemá aáwaqa yaaráá-qtátáárábi óqtakaa-qtataakoma amíyábá yauwéqma timá-

timenune. kéitaunatae. maami-tááyábábi óqtakaa-qtataaqtabama yaímma-wayukama téta: “yemá yeqtí akoqnáama wáiyee.” téta kéte. miráipoana maami-qtátáákómmá aáwaqa kéyimenata yúyánápímmá téta: “Íbêqa maami-qtátáákómá íráqôniq umátikaniye.” téta kéte. keráwáqá máqtemma maaminnáyabama téq “máqtepaq kéitaunatae” téq kéte. owé. maaminnáyaba máqtepaq ítaraiipoaq keráwáqtí túyánápímmá téq “kemá aamá ítarauna-naqune” téq weganokanoq-áímmá kéte. maami-qtátááqtábá itáiyana min-ítái-yátáákómá keráwáqá íma mamá akoqnáa íniye. ímibo káqoyuyaba tirummá yiméq mirá óqtabama keráwáqá mamá akoqnáa umátikaniye.

² Ítáaro. yaímma-wayukama yúyánápímmá téta “kéitaune” tétamanibo yemá máqtepaq íma kéitaae.

³ paá mi-káyúkámá náayuwabi Áánûqtukaq áraimma yirummá ámê-kayukama yemmá yenamáa Áánûqtuma kéyimonena íráqôniq kéumayikaiye.

⁴ minnáyaba nóine téqtaa tenúnô? aáwaqa Áánûqturaa-qtataakaq amíyamma nanúnataabiyo? ketáámá máqtemma kéitaunatae. maami-qtátááqá yaawábi óqtakoma íma kanaaráq akoqnáa umátikanoqtaae. kímora-nakoma kanaaráq akoqnáa umátikaniqtaae. Áánûqtue.

⁵ yaímma óq-wayukama itáíq-itaiq ommá maannáe. taígani akoqnáa-wamma abaayákárábi marabímmá mááe. yemá keqtáa íráqôniq umátikanoqtaae. óq-wayukama maami-qtátáákáq nunamummá kétémanibo

⁶ ketáámá kéitaunatae. kímorama máqten-akoqnaagaraq máimma wemá Áánûqtue. wemá

ketibotááé. wemá máqte-qtataaqa wetábá tarôq uráiyé. ániibo kímora uyátárai-naqa máimma wemá Ítu Káríqtoe. wení akoqnáánapo máqte-qtataaqa abarokáq uráiyé. wemá keqtáámá túwaraimma kétimiqtáae.

⁷ maami-qtátááqtábá máqte-kayukama íma ítaraae. yaímma mi-káyúkábíkémhá ayáqtáá-kanaama íma ítaraae. yaímma mi-káyúkábíkémhá ayáqtáá-kanaama yaatarábi óqtakake taróq uráa-qtataakomma yemá aáwaqa yímikaae. miráuma íbêkaraqa yemá aáwaqa mi-qtátáákómmá yiméwaaon-aawakaan-aawaqo kénétama yemmá yigae kétata netuq-yúyánámmá kéitáae.

⁸ miráimanibo keráwákáráq ketêgaraqtae kéitaunatae. mirái-mirain-aawaqa naíyábámá Áánûqtun-aurakaqa paátataare. ketáámá minnágaraq kéitaunatae. yaatakénábi óqtakake tarôq o-qtátáákómá íma aúwaraimma wááe. miráuma yekáq aáwaqa amí-ááwákómá naanatáámá keqtáámá íráqônirabi táígoniq íumatikaniqtaae.

⁹ maamináyaba atéráaro. Ítu Káríqtotababoq keráwáqá paá kéumagomanibo min-ááwáqá mamá naíyamma mirámô éqa keráwáqtí tíbâqawaaraa-naqa makatínô?

¹⁰ keráwáqtí tíbâqawaaraa-nakoma Ítun-aama itáíq-itaíq íyábá aqnúnîq kéena min-ááwáqá kénenama wemmá agae kénana netuq-áuyánámmá kéitena tíniye: “kemá arupúwaq uráuno? kemá otaanáq kutáuno?” téna wení aúyánápímmá tíniye.

¹¹ maamirá-qtátááqá abarokáq ínama keráwáqtí tíbâqawaaraa-nakomma otaammá kéguyakaae. keráwáqtí itái-yátáákómá wení aúyánámmá

yabitimá kényawaaq owana mamá wemmá agae kéiyé.

¹² Ítuma weqtábá pukáipoaq keráwáqá keráwáqtí tîbâqawaaraa-nakoni aúyánámmá yáqtoreq íma kanaaráq arutáinaiq éqa mamá táwîqo éqa Ítukaraq mamá táwîqa kéoe.

¹³ maamirán-ááwáqá kemô naanamá ketîbâqawaaraa-nakoma mamá agae kéitana kúmiq-yataariq umákaiyaba ítareqa kemá ínanune.

9

¹ kemá Póroma ayúqma paá uráuna-naqune. kemá timátíkarai-naqa máeq ketúrapikemma ketáái uyátárai-naqa Ítumma aónaraune. Korítiani-marupaqa ketí mayaímá weqtábá matáunayababoana keráwáqtí túwaraikoni áaimma waékáiyé.

² kemmá Áánûqtu timátíkaraimma keráwáqá aónaraamanibo yaímma óq-wayukama minnáyaba íma káonaae. keráwáqá kenamáárîq kemá timátíkarai-naqa keqtábá awaaméqá mááe.

³ yaímma-wayukama kemmá maará téta ítama káonaae: “egaráq Páánabatigaraqa nôraq itanawáq kenákátí táaikoma káqoniq kéenawaq tébakaq timáyíkaraa-yuti yáaikoraamma íkéiyó?” téta kétéwaqa kemá maará téq yauwéqma kétimayimune: “kerátámá tikáinakama yeráwáqô oníq umá paá kanaaráq mirá-oyuye.

⁴ kerátámá náápaamma átê-wataama túyata ítáa-yuraqa aáwaqtababi noqtábá ítama aónayuyanaapaamma matokáú íyabiyo? owé. kerátámá mirá kéuye.

5 kekárátá tikáinakama Ítukaq itáiq-itaiq ínna-inimma kanaaráq awiráyúye. tébakaq timáyíkarai-yugaraq uyátárai-nakoni ábâqawaayugaraq Pítaagaraq mirá kéoe.

6 ááqibo Páánabatite kerátámá tiyáánapo mayaímá kémayeka kerátátí mayaírákémhá meyámmá matéka kerátái aáwaqa meyánîq kéuye. kerátá miráiyaba tikáinakama mirá-máyáímá yuwáyúye.” mirá téq yauwéqma yemmá kétima-yimune.

7 ítáaro. ááiq-i-wayukama óq-mayaigaraq meyáqtábá íma kémayaae. yemá mirá kéoo? ímiye. kámááni-wayukama yemmá áqa meyánîq uráapoata óq-mayaigaraq íkemayaae. móraiq umá yómmá yoráinákómá wemá yópíkén-ááwáqá kénaiye. miráitana tipí-típi-kawaa-nakoma wemá náána-nomma kaqmá kénaiye.

8 maamin-áímmá túnnama íma paá ketúyánápíkén-áímmá kétune. ímibo Mótetini ámán-aikogaraq mirá téna kėtiye:

9 “purumakaakómá ení yópímmá mayaímá kémayainaama aáwaqa amiyo.”

téna kėtiye. maamin-áímmá paá purumakaakóqtábá wáíwaakoqtabawaq wáiyó? ímiye.

10 waayúkagoqtabagaraq wáiyé. waayúkama náayuwabi yómmá yoráiya-yuma yópíké aáwaqa máyáaro.

11 waayúkama marabí íraqôn-anayumma umaráanikaa umá Páánabatite kerátámá Áánûqtuni átê-wataaama keráwáqtí aúkáapi uqmaráuye. miráinaka kerátámá keráwáqtábá mirá-máyáímô kémayekama kerátámá keráwákáq aáwáqtababi

naaqtábá ítama aónai-naapaamma yokáuyo? owé. yokáuye.

12-14 mi-káyúkámá náayuwabi anó-monoq-naupaqa mayaímá máyáa-yuma aáwaqa mipíké kémayaae. ánibo mi-káyúkámá amí-yááréráqá waí-waamma agáyáa-yuma yaímma-aawaqa uyátárai-nakokaq ámépikemma kémayaae. móraiq umá uyátárai-nakoma wenamááriq maannâ wakúyakaraiye. mi-káyúkámá Áánûqtuni átê-wataama waabá-káyúkátí yúbáq tíya-yuma waayúkama yemmá aáwaqa yímero. káqo-kayukama yemá maami-náápáámmá keráwáqtábá matáamanibo Páánabatite kerátámá maami-náápáámmá keráwáqtábá uyátá-maqlma anómma matáuye.

miráimanibo kerátámá aati-aatimá keráwákáqá aáwaqtabama unáákáqtôyabama waí-náqtábámá kéqokeq-yataaqtabama íma ítama káonauye. maannâyaba keráwákáqá íma ítama káonauye. minná kekárátámá keráwáqá mamá íráqôniq ínôqtaba ítama aónaiyaba íkétikaikaratae. keráwáqá kekárátá mamá íráqôniq umátikanoqtaba mirá kéuyaka keráwáqá miráiyabama íkétikainanama keráwáqá Ítu Káriqtoni anaaemma waraíbíkémhá mamá paábaq tiyuwánoe.

15 íbêqa keráwáqá minnâyaba ítáae. minnâyababoaq kemá aati-aatimá keráwáqtôpakemma tíwáqnaa í-yátááqá ímataune. íbêkaraqa keráwáqá tíwáqnaa ínôqtabama íma ítama káonaune. áraimma kemá keráwákáqá átê-wataama Ítuqtaba timá-timenunama anó-qtataapoq kemá ítima-timenama puíyábá kétikaiye.

16 waabá-káyúkáráq maamin-áté-wátáámá

ténúnayabama kemá íma kanaaráq túma mamé uyónúne. mirá ónúyaba Áánûqtuma kemmá wakútkaraitaq wení aménáápáq máune. kemá mi-kátáámá ímo tennamá táí-meyamma mayánúne.

17 miráimanibo Áánûqtuma wakútkarainiq kéeq wenaúyánámmá kéwareq mirá kéune. mikáké uyátá-maqma ketúyánámmá kéwareq mirá kéonanama wemá amuqá kémarena íraqô-meyamma tímíniye.

18 nôi-meyanaq kemá mayánúnô? maannáe. átê-wataama kétima-timunayabama kemmá yagumá íraqôniq kéiye. ápêqa keráwápíké íma mayéq paá kétima-timune. kemá keráwápíké meyámmá mayánúnayaba Áánûqtunopake náápaamma matáunamanibo keráwákáqá íma ítama káonaune.

19 kemá íma móra-nakoni paá-mayai-naqa kémaunamanibo kemá kenamáárîq máqte-kaykayabama yeqtí paá-mayai-naqa auráiyábá kétékaitaq mirá kéune. waayúkama Ítu Káríqtoqaq yabitimáe wíyábá mirá kéune.

20 Ítiráaeo-wayukama Ítukaq yabítíyábá kétékaitaq kemá Ítiráaeo-nakaa káuraune. naayóbáqá kemá yeqtí ámáan-aikoni aménáápáq máqe-uraunamanibo íbêqa ímiye. yemá Ítu Káríqtoqaq yabítíyábá kétékaitapoaq kemá móragaraq min-ámáan-áikóní aménáápáq máa-kayukaraa káuraune.

21 íbêqa kemá káqon-amaan-aikoni aménáápáqá máunama Ítu Káríqtoni ámáan-aïne. waayúkama náayuwabi naayón-ámáan-áikóní amenáápáq íma máa-yuma Ítukaq yabítíyábá kétékaitapoaq kemá Ítu Káríqtoni ámáan-aimma íma matái-nakaa káuraune.

mirá kéeq Áánûqtu ámáan-aimma íma awétátukaune.

²² aqnúniq o-káyúkámá wekâq yabitiyábá kêtikaitapoaq aqnú-nákáá káuraune. Ítunopaqa íyana atóbamayikaniye.

²³ maami-máqté-qtátááqá Áánûqtuni átê-wataayaba mirá kéune. ánibo yaímma-wayukama áaimma átáma Ítukaq itáíq-itaiq kéowanama kemmá íráqôniq kéumatikaiye.

²⁴ ítáaro. máqtemma waayanaammá uyaatéta uyáqtanoqtaba móra-mora-yuma maqmá káonaamanibo kímora-nakoma uyátena amuq-yatááqá kémayaiye. Ítuqtabama máqtemma keráwáqá miraráá-oro.

²⁵ mórana aábêma yain-nákómá wemá wenaúgoni akai-yatááqá íkéweraimanibo wenaúgomma aráátitana wení wakúyakainiq kéiyé. wemá mirá kéena amuq-yatááqá kanaaráq mayánîmanibo ítáaro. ketáámá anómma matúq-matuq umá mái-amuq-yataaqa uyátaiyaba maqmá káonaunatae.

²⁶ miráitaq amuq-yatááqá mayaiyábá akoqnáá kéune. kemá paátataaqtaba mayaimá íkémayaune.

²⁷ ímiye. kemá ketúgomma mamá akoqnáá kéeq ketúgomma mamá ketúyánámmá waránîniq kéune. miráipoaq óq-wayukaraq abarokáq timáyimeqa kemá kenamáárîq min-ámúq-yatááqá íma arábaano.

10

¹ tîbâqawaayuo, kemá Ítiráaeo-tibaqawaaraa-kayukama aammá arábaraaniq umá arábaiyaba

íkétikaiye, Áánûqtuma yemmá taíbaq awaaméq-yátááqá yímikaine. ketáái títaubikoqtabataama taákaq kéó? yeráwáqtábá Áánûqtuma konnámá yíkáitata mi-kónnákóni aménáápáq kéweta urááe. ániibo óq-taoqa yemá máqtemma karogaron-únópí aráqma urááe.

² yemá Mótetini anaaé kéwaraaqtaba konnánápógáráq únónápógáráq yemmá péqyikaraaye.

³ ániibo yemá máqtemma Áánûqtunopake kúmîn-aawaqa narááne.

⁴ ániibo yemá máqtemma Áánûqtuma yímî-nomma narááne. óq-taoqa Áánûqtuma óqtamma yímítata min-óqtápíké nommá narááwana anaaékaqa min-óqtákómá yetê iráiyee. min-óqtákóni áaimma minná Ítu Káríqtoe.

⁵ miráimanibo taíganomma mi-káyúkábíkémhá yeqtábá Áánûqtuma amuqá íma maqyíkaraiye. miráitana wemá yemmá mamá mibáq kokoq éna aayá-márábáq puqyíkaraine. yeqtí arááq-yugoma mi-máraráq kugúbaguraine.

⁶ maami-kékén-áímmá kéitera q táwî-yataaqtabama ítikaino. maa-káyúkámá miráoniq íoro.

⁷ yaímma amammá óqtakakekaraq yaatakékáráq tarôq umákaan-amakaq nunamummá tirááne. yemá uráaniq íoro. óqtakakaraq yaarakáráq nunamummá tirááqtaba Áánûqtuni watáama agamatá-kánnáábímmá kétiye:

“waayúkama omáq-ááwákáq maraq máqeta mikáké itó-ureta akáyááníq éta yimuqá makááe.”
téna kétiye.

⁸ yeqtí kebó-yátááqtabábóata nóinaq pááq uráiyó? taígani-kayukama (23,000) mimórá táoqa pukááne. ketáámá yemá uráaniq umá íma mirá-onatae.

⁹ yaímma-wayukama Áánûqtumma aú pukáipaq awé í-yátááqtabá yemá makáqma aónaawana yeráwákáqá nóinaq pááq uráiyó? iraa-abayaakómá yúputata pukááne. miráinaq maami-kékén-áímmá ítama arútáaro.

¹⁰ yaímma-wayukama Áánûqtuma wakúyikaiqtabama nárún-narún-aimma tewanamá yekáqá nóinawaq pááq uráiyó? Áánûqtuma wení kaqtó-wayukabike móra-waigomma timákáitana mi-yúmá yawítíyukaine. miráinaq maami-kékén-áímmá ítama arútáaro.

¹¹ máqtemma maami-qtátááqtabá keqtáá tiráátinoqtaba agatááne. kékén-áímmá téta agatááne.

ítáaro. maa-márágómá ánatai-awaataq kéwiye.

¹² yaímma keráwápíkémma ketúyánápímmá téq: “aati-aatimá kemá mi-káyúkáráá íma kéune.” téq kéteqa maannáyaba taákaq máráaro. egáráq kúmiq-yataariq kanaaráq ínóne.

¹³ miráimanibo Tááqtaama emmá káqo-kayukama uyátá-maqma makátíniq umá íma makatíniye. emá Áánûqtukaq kamuqá itaao. wemá wenamáárîq wenáama kéwaraipoaq keráwáqá Áánûqtukaq kanaaráq kamuqá itánoe. emá mirámô inanamá Áánûqtuma Tááqtaama íma ayuwáinana emmá makaténa uyátaniye. ímiye. Tááqtaama keráwáqá makatínéna kéinanama Áánûqtuma keráwáqá pékinon-amma tiráátiniye. minnáyababoaq keráwáqá makatí-yátáákómmá kanaaráq uyátanoe.

14 miráimanibo tíkái-tibaqawaaraa-kayukao, amammá óqtakakenabi yaataké tarôq uráa-qtataakonopakemma aati-aatimá nékaq máero. aati-aatimá mi-qtátáákókáqá “Íráqôniqtaa umátikaa” téraq ítero.

15 yaáqa ítaraa-kayukaraa umá kétima-timune. miráinaq maamin-áímmá tenúnayaba túyánámmá ítama tágaaro.

16 ítáaro. Áánûqtuma keqtáá íráqôniq umátíkáiqtaba wekáq “tíkáiye” téqtaa naúnanapo ketáámá mórabi yagaroqtamá Ítu Káríqtoni naaegógáráq wenaúgogaraq kényagaroqtaunatae.

17 áraimma ketáámá máqtemma móra-mora-yutaama mimórá-yákákémmá móra-mora-aayapaq mayáunataama mimórá-áúmá mamá kényagaroqtaunatae.

18 keráwáqá minnáyabama kétagaao? abo Ítiráaeo-wayukati áaikaq aónaaro. yemá Áánûqtukaq amí-yááréráqá ámikaan-amaqa kéneta yemá nunamummá kététa miráuma yemá Áánûqtute mórabi kényagaroqtaae.

19 miráimanibo kemá mirá íkétune. minná ketáámá óqtanabi yaagóni amakáq ámên-amaqo naanataámá ketáámá miráuma mi-qtátáákáq nunamummá mimóráiq umá kétunatae. ímiye. minnámô túnna-waigon áaimma íwáiyé. maamin-ámámmá yemá paátataapoana móraiq umá amaqa yekáq yímemma minnágaraq paátataare.

20 miráimanibo ítáaro. waayúkama náayuwabi óqtanabi yaagóni amakaq nunamummá te-yúmá yemá amí-ááwáqá kutiwákókáq kényime. ánibo keráwáqá kutiwákógáráq yagaroqtaiyábá

íkétikaiye. miráipoaqtaa ketáámá kaayaq-káápúbíké íma nánátae. ímiye.

²¹ miráuma ketáámá uyátárai-nakoni yaarerákékáráq kutiwákóní yaarerákékáráqá íma nánátae.

²² uyátárai-nakoma keqtaámá áyámma umátikani-qtataariraq ónúnayabataa kétikaiyo? ímiye. ketáámá wemmá uyátá-maqma akoqnaá kéunataabiyo? ímiye.

²³ maan-áímmá áraine. minná ketáámá naayón-ááíkóní aménáápákémmá yubíqtuweqtaa kóuraunataamanibo máqte-qtataakoma íráqôniq íkéiye. keqtaáyábámá máqte-qtataakoma íma aammá aúkaimanibo máqte-qtataariq kéunanataa íma tíwáqnaa kéoe. Ánûqtuni waayúkama mamá akoqnaá umá itáíq-itaiq í-wáyúkámá aúqyikaiyaba kétikaipoana

²⁴ maannáma taákaq máráaro. aáwaqa naiyanabi máqte-qtataariq íyama káqowa-kaqowaqtaba mirá-umayikaaro. mi-qtátáákómá keráwáqtábá íráqôniq umátikaina-yataaqtaba yenamáa íma mirá ínômanibo mi-qtátáákómá óq-wayukayaba íráqôniq umáyíkái-qtataaqtaba mirá-oro.

²⁵ amaqa aáwaqa meyanîq í-márúkáq maráiyamma paá kéneraq netuq-túyanámmá íma itáaro.

²⁶ paá maannáyaba taákaq máráaro. “maa-márágáráq máqte-qtataakaraqa maa-márábí wáimma uyátárai-nakonnae.” mirá téna Tébitima ibi naayóbáqá tiráine.

²⁷ miráuma íma itáíq-itaiq kéo-kayukama eqtábá téta: “emá ketê aáwaqa koma nánóne.” téta mirá tíyaama paá koma naao. aáwaqa yemá amíyamma

paá kénewaq netuq-áúyánámmá íma itaao.

²⁸ miráimanibo móra-waigoma eqtábá téna: “maan-ááwáqá amakókáq ámên-aaware.” téna tínaama ínaao. kemá téq min-ááwákómá emmá mamá táíq íniye íketune. ímibo

²⁹ min-nákómá emmá timámî-waigoqtaba kemá maará kêtune. mirán-ááwáqá kénénanama min-nákómá netuq-áúyánámmá itániye.

kemá min-ááíqtábámá paá umágupepoaq nôraq itaráq óq-nakoni aúyánákóqtábá mirá kéuno?

³⁰ kemá maará téq emmá yauwéqma timá-amenune. kemá “tíkáiye” téq Áánuqtukaq amaqá naanayábámá tennamá mikáké min-ámáqá íyaq nanúnô? kemá naannamá waayúkama kemmá íyainaro. móra-waigoma wení itáíq-itaiq í-yátááqá aqnúnîq ínna-waigoma aúyánápí téna “mínnáma táígoniq kéíye” tínaqa kemá íma nanúne. miráinaq keráwáqá maamin-ámáán-áímmá wáráaro.

³¹ mínnâ keráwáqá máqte-qtataaqa kéneq máqte-qtataariq kéiyata káqo-yuma kétimoneta yemá Áánûqtuni tágama-yataaqa aónáaro.

³²⁻³³ mi-qtátáárîq keráwáqá kéeqa óq-nakoma mamá kúmiq-yataariq umákáama mi-qtátáárîq íoro. Ítíráaeo-narabi Karíki-narabi Ítukaq itáíq-itaiq ína-narabi íma makatéraq mamá kúmiq-yataariq umákáaro. min-ámáán-áímmá kemá kéwaraune, ketáainapo káqo-yuma yimuqá maraíyábá maqmá káonaune. áqnáabaq kenamáárîq ketábá íráqôniq íma kéunamanibo áqnáabaqa káqo-yuma íráqôniq kéumayikaune. miráunama netuq-wáyúkámá yiwíráanata Ítukaq itáíq-itaiq kéiyana atóbamayikaniqtaba kétikaitaq mirá kéune.

11

¹ kemá Ítunopake mayáunaiq umá keráwáqá ketôpake máyáaro.

² kemá tiráátirauna-yataaqa taákaq maké mirá óqtabama kemá timuqá kémaraune.

³ maannáyaba taákeq umáe úyóro. Ítu Káríqtoma wemá keráwáqá waayanaaqti tiqnómmá máitaq keráwáqá keqtínáaqmaati yiqnómmá mááe. Ítu Káríqtoma Áánûqtuni aménáápáqá máíye. minnágoni áaimma maará-uraiye. keráwáqá waamá Ítu Káríqtoni náápaakoni aménáápáqá máawata keqtínáaqmaaqa keráwáqti náápaakoni aménáápáq mááe.

⁴ ketáái áaimma maará-uraiye. waagómá waabá-káyúkáráq nunamummá kétenabi Áánûqtuni amuné-áímmá kétenama wení aqnómmá kámoqnapo aqtóráimma wemá wení aqnóqtábá agaemá kéíye. min-ááíkóní áaimma minnáe. waagómá Ítu Káríqtoni aménáápáq kémaiye téna kétiraatiqtaae.

⁵ miráimanibo aaragómá waabá-káyúkáráq nunamummá kétenabi Áánûqtuni amuné-áímmá kétenama wení aqnómmá íma yawááq umárimma wení aqnóqtábá agaemá kéíye. minná Ítiráeowayukati yáaine. mirámô immá aaragómá wenawaikóní náápaakon aménáápáq kémaiye téna kétiraatiqtaae. aaragómá wení aqnómmá íma yawááq énama aqnótáuma karéqéna yuwaíno.

⁶ miráuma aaragómá wení aqnómmá íma yawááq iyábá íma akáinana waagóní náápaakoni aménáápáqá ímanenama wení aqnótáuma waatí yiqnótáuraa umá karaíno. miráimanibo wemá

miráuma aakaq-nóinikáá umá karaíyábámá agaemá ínanama wení aqnómmá tabaráábenapo yawááq íno.

⁷ Áánûqtuma waamá wetábá wekáá umá tarôq uráipoana waamá Áánûqtuni tágama-yataakoni amammá máíye. aaragómá waagóní tágama-yataakoni amammá máíye.

⁸ Áánûqtuma waamá aaragókáké íma tarôq uráíye. ímibo Áánûqtuma aaramá waagókáké tarôq uráíye.

⁹ ániibo Áánûqtuma waagómá aaragómá áwáqnaa íyábá íma tarôq uráibo Áánûqtu aaragómá waagómmá áwáqnaa íyábá tarôq umákaraiye. miráuma wenawaikóní tágama-yataakon amammá máíye.

¹⁰ miráuma aaragómá wení aqnómmá yawááq immá minná aaragómá waagóní náápaakon-amenaapaq máí-awaamere. ániibo kaqtó-wayukama Áánûqtunopaq kanaaráq aónanoe.

¹¹ áaqibo maannáyaba kéitaune. Áánûqtunaurakaq waagómá aaragóqtábá kéitana aaragómá waagóqtábá kéíye.

¹² maamin-áímmá áraine. áqnáae-kanaaraqa Áánûqtuma aaramá waagókáké tarôq uráimanibo íbêqa waagómá aaramá kémaqyikaae. miráuma yenákámá mákakoratama máqte-qtataakaraq Áánûqtunopake kéye.

¹³ minnáyaba keráwáqtí aúkápimma téite oro. aaragómá nunamummá kétena wení aqnómmá íma yawááq immá íráqô-qtataarabiyo?

14 waagómá ayáqtááq-aqnotaumo wáimma íráqô-qtataarabiyo?

15 miráimanibo aaragóni ayáqtááq-aqnotauma wení tágama-yataaqa íyaq wáiyó? maannáyaba Áánûqtuma wemmá ayáqtááq-aqnotauma ámikaiye. minná minnánapo wení aqnómmá kanaaráq yawááq íniye.

16 móra-waigoma kemá itáuna túyánámmá íma itáina-waigoqtabama maará téq kétéma-amune: “maamin-ááíqtábámá máqtemma ketáámá Áánûqtun-aama áíkuma itáuna-yutaama kéwaraunatae.” téq wemmá kétéma-amune.

17 íbêqa kemá íma arútái-qtataaqqtabama agayánúne. minná yaímma-aikomma Áánûqtuqtaba wenitaatá kéeqa keráwáqá pááqyamma írágôníq kéomanibo uyátá-maqma táígoníq kéoe.

18 áqnáabaqa kemmá maará téta tímá tímikaae. keráwáqá wenitaatámo kéeqa keráwáqá yatáqma nékaq-nekaq kéumageq íma mimórá-túyánákáq kémaae tirááe. túyánámmá kéitaunama maamin-áímmá keráwáqtábá temmá yaímma árain-aíne.

19 óq-aikaraq kemmá tímá tímikaae. minná keráwáqá yatáqma móra-mora uráapoata anómma arupú-wayukama yemmá máqte-kayukama kanaaráq abarokáq yimónanoe.

20-21 óq-aikaraq itáunama keráwáqá uyaaté páátákáá aáwaqa ketábá kémayaae tirááe. yemá téta yaímma-yuma yemá aáwaqa íma kanaaráq kémayaawata yaímma-yuma taíbaq aíbôq-nomma kénaae tirááe. min-áímmá árain-aimmo ínanama min-ómáqá uyátárai-nakoqtaba taákaq íma maránôn-omaqiye.

22 keráwáqti aáwaqa nánó-namma móra-mora wáiyé. íyabiyo? keráwáqá áwáyoq-wayukama yigaemá yíméwata yeqti aáwaqa íma wáipoana keráwáqti táaikoma Áánûqtuni waayúkama áikuyoyuyaba táigoniq kéiyé. minnáyaba keráwáqti túma mamá múte yauyónúnô? ímiye.

23 aqtó-kánáaráqá uyátárai-nakoma wení iyápó-annama yammá yímikaiqtaba wenamááriq kemmá timá tímikaiye. minnáyaba kemá áqa timá tímikaune. mi-nókáámmá Yúqtaati wemmá waéqma namuro-wáyúkati iyáápi makáitana uyátárai-nakoma Ítuma yammá matáiyé.

24 áqnáabaqa wemá “tíkaiye” Áánûqtukaq timátuwena yammá kégitena timá yímikaiye: “maannáma ketúgomma keráwáqtábá kétimune. mirá kéeraq naiyamma keqtábá taákaq máráaro.” tena timá yímikaiye.

25 mórai q umá anaaékaqa káápuma aúgemma anón-anona-aimma ketí naaenápó timá yarúmaqtaqoni awaaméré. keráwáqá kéneraq aati-aatimá keqtábá taákaq máráaro.” téna timá yímikaiye.

26 keráwáqá maami-támmá kéneq maami-káápúbiké kéneq íyaqtabama óq-wayukama uyátárai-nakoni pukáiqtaba kétima-yimiyanawaq wemá yauwéqma kumínî-kanaaraq wíniye.

27 móra-waigoma maami-támmá kénena maami-káápúbiké kénena uyátárai-nakoni aúyabagaraq naaeyábágaráq wenaúyánápímmá téna “maaminnáma pááqya-qtataare.” téna ti-wáigómá kúmiq-yataariq kéiyé.

28 miráipoata máqtemma maami-tákáráq

maami-káápúbíkékáráq nánétama áqnáabaq yemá yenamááríq arútaraiyaqtaba maqmá aónatuwetaa.

²⁹ móra-waigoma kénenama wenaúyánápímmá Ítu Káríqtoni aúgoqtaba íma itáínama Áánûqtuma wemmá mamá yawááq-umakaniniq kéiyé.

³⁰ miráuma kénaawatapoata Ítu Káríqtoni aúgoni áaikaq yeqtúyánámmá íma maréta yaímma keráwápíké aqnúnîq kéowata taíganímma karímá kémayaawata yaímma-yuma pukááe.

³¹ ketáámá aati-aatimá kenamááríqtaa arútaraanayabataa maqmá aónaanataama Áánûqtuma keqtaámá yainéna táí-meyamma ítiminiqtaae.

³² taákaq máráaro. uyátárai-nakoma keqtaámá yainánéna ínnama keqtaá mamá arupú ínîqtaba mirá-iniyé. wení aapaqtábá ketáámá arupú-wayukataa aúkáananataama Áánûqtuma keqtaámá tébakaq maa-márábí-káyúkágáráq íma yawááq umátikaniqtaae.

³³ ketíbâqawaayuo, keráwáqá uyátárai-nakoni omáq-ááwáqá nánéqo yama mórabi áíkuteqa keráwáqá móra-mora-yuma móra-mora-yuti yiwé oro.

³⁴ móra-waigoma áama ôriq umá kéyainana íma kanaaráq awé ínénama wení naaúpaqa uréna aáwaqa koma naíno. mirá kéeq mórabi áíkuiyamma Áánûqtuma keráwáqá íma yawááq íniyé.

kemá kerawáqtôpaqo yéqa óq-yataaqtaba ámáan-aimma mó-tima-timenune.

12

¹ ketíbâqawaayuo, íbêqa kemá Áánûqtuni Aokaq-

Áágónôpake kéqokeq-akoqnaagoma timá-timenaag kéune.

² keráwáqá kéitaae. keráwáqtí itáíq-itaiq í-kánáámá íma pááq uráikaqa keráwáqá yaatakénábi óqtakake tarôq uráa-qtataaqa íma aúwarai-qtataakaq Tááqtaama yabititaq nunamummá tirááe. maami-qtátáákómá keráwáqá yabitimá yeqtôpaq

³ yukáipoaq maaminnáyaba keráwáqá ítama arutaígáae téq kétune. náanawaq Áánûqtuni Aágoma áraimma wáiyó? ítáaro. móra-waigoma téna “Ítuqtaba akááyáámmá tero” tinnama wemá Áánûqtuni Aágokake íma kétiye. miráimanibo móra-waigoma téna “Ítuma uyátárai-nare” tinnama ketáámá káonaunatae. Aokaq-Áágómá wemmá áwáqnaa kéiyé.

⁴ móra-nakaraq káqon-nakaraq yemmá Áánûqtuni Aágoma kéqokeq-akoqnaama kéyimimanibo maami-máqté-qtátááqá yemmá yímîmma mimórá-Áókáq-Áágónópáké kéiyé.

⁵ uyátárai-nakoqtaba waayúkama kéqokeq-mayaima kémayaamanibo yeqtí uyátárai-nakoma mimóráe.

⁶ miráuma Áánûqtuma kéqokeq-wayukaraq ókon-oko-mayaima kémayaimanibo máqte-kayukaraqa mimórá-Áánûqtúmá mirá kéiyé.

⁷ móra-mora-yuraqa Aokaq-Áágómá mi-qtátááqá Ítuni waayúkayaba íráqôniq kéumayikena mirá kéiyé.

⁸ yaímma-wayukaraqa Aokaq-Áágómá Áánûqtuqtaba itaí-yátááqá kéyimena óq-wayukaraqa maa-márágóqtábá itaí-yátááqá kéyimiye.

⁹ Aokaq-Áágómá anómma itáíq-itaiq umá

yáqtorai-yataaqa yaímma-wayukaraq kéyimena óq-wayukaraq karímá atóbamayikai-akoqnaama kéyimiye.

10 ánibo Aokaq-Áágómá yaímma-wayukaraq akoqnaáama yímítata yemá anón-awaameq-yataariq kéoe. yaímma-wayukaraq akoqnaáama yímítata Áánûqtuni watáama waabá-káyúkáráq kéte. yaímma-wayukaraq akoqnaáama yímítata táiaagoma mayaímá kémayaitanama yemá kéitaae. óq-wayukaraq akoqnaáama yímítata yemá óqain-oqaipeke watáama kanaaráq kéte. ánibo óq-wayukaraq akoqnaáama yímítata yemá min-áímmá kanaaráq kéwaeraae.

11 maami-máqtén-ákóqnaámá mimórá-Áókáq-Áágómá kéyimiye. Aokaq-Áágómá móra-mora-yuyaba aokaq-aokaq-máyáímá mayaíkáae ténama akoqnaáama ámikaiye.

12 maamin-áwááméq-áímmá ítáaro. waayúkagoni aúgoma mimórá-yátááqánibo weqtábámá taíganinaayapaq wáiyee. Ítu Káríqtoni aúgaraq ketáágaráqá mirátáá kéunatae. minná wemá kímora-auma máitaqtaa ketáámá móra-mora-yutaama kímora-aayapaq máunatae.

13 ánibo ketáámá máqtemma mimórá-Áókáq-Áánápó pékaunataama ketáámá mimórá-túrúá aúkáunatae. Ítiráaeo-wayukagaraq Karíki-wayukagaraq mi-káyúkámá náayuwabi ánná-wayukaraa umá mayái kémayeta meyámmá íma máyáa-yugaraq mi-káyúkámá náayuwabi paá umágureta meyámmá máyáa-yugaraq máqtemma ketáámá mimórá-Áókáq-Áágómá matáunatae.

14 maan-áwááméq-áímmá ítáaro. aúgoma wení

taíganin-aayapaq wáiyē.

¹⁵ aítaukoma watáama kanaaráq kétenama maará téna tíníyô? “kemá ayáámma íma máune. miráitaq kemá móra-aayapaq-auma íma máune.” ténaq mirá-tiniyo? Ímiye.

¹⁶ aárarakoma wetáama kannaráq kétenama maará téna tíníyô? “kemá aúramma íma máune. miráitaq kemá móra-aayapaq-auma íma máune.” ténaq mirá-tiniyo? Ímibo aárarakoma móra-aayapaq-auma wáiyē.

¹⁷ ítáaro. máqten-augoma aúranaatuqma wáinanama náaraq umáwaq aúgoma kanaaráq aamá itáníyô? ánibo máqten-augoma aáraranaatuqma wáinanama náaraq umáwaq aúgoma kanaaráq ákûq umá itáníyô?

¹⁸ Áánûqtuma móra-mora-aayapaq-auyabama waínaraq wáikaae téna makáiyē.

¹⁹ kímora-aayapaq wáinanama minná íma mútûq-aumiye.

²⁰ ímiye. taíganin-aayapaq wáimanibo mimórá-áúmíye.

²¹ aúrakoma ayáákoqtabama maará téna íketima-amiye: “kemá eqtábá íkéune.” téna íkétitana aqnókómá aítaukoqtaba “kemá eqtábá íkéune.” téta íkéteye.

²² ímibo aaqáo. yaímma-aayapaq-tuyabataama maará téqtaa ketáái túyánápímmá kētunatae: “aqnúñiq in-áúkápáré.” téqtaa kētunataamanibo mi pááqyan-aayapaq mútûq-tugoqtabataa mayaímá kémayaiye.

²³ yaímma-aayapaq-tutaama aónaiyaba íma íráqôñiq kéimanibo min-ááyápáq íráqôñiq umá kawáá

kéunatae.

²⁴ yaímma óq-aayapaq-tutaama unáákáqtôrakemma íma yawáá kéeqtaa miraráá umá íkéyabiyunatae. Áánûqtuma aúma tarôq kéenama yaímma-aayapaqtabama aúyánápímmá téna “yemá ôriq umá íráqône.” téna tiráimanibo mimóra-ááyápáqtábá ketáámá téqtaa “yemá paá pááqyane.” téqtaa túyánápímmá kétunatae. Áánûqtumma máqten-aayapaqa yaaguyabíyábá kákaiye.

²⁵ miráuma aúgoni móra-mora-aayapakemma yemá ááiqa íkéomanibo yemá paá weníkawaa-wenikawaa kéoe.

²⁶ móra-aayapaq tú-tiqa kéitanama tébakaq-aayapakaraq yú-aiqa kéiye. móraiq umá móra-aayapaq tugoma íráqô-qtataaqa kémayaitanama mútûq-tugoma amuqá kêmaraíye.

²⁷ íbêqa ítáaro. keráwáqá máqtemma Ítu Káríqtoni aúyawaaqa mááe. móra-mora-yuma móra-mora-aayapare.

²⁸ móraiq umá Áánûqtuma móra-mora-yuma mayaímá wení waayúkayaba kéyimiye. áqnáabaqa tímáyíkarai-yuwe. mikáqá Áánûqtuni amuné-áímmá te-yúwé. mikákémmá yirááti-yugaraq anón-awaameq-yataariq o-yúgáraré. yaímma-yuma karímá mamá atóbamayikaa-yugaraq yaímma-yuma yemamá Áánûqtukaq nunamuqtábá áíkuyo-yuma yíwáqnaa o-yúwé. yaímmama kawáá-wáyúkágáráq óqain-oqaipe wataama te-yúwé.

²⁹ máqtemma tímáyíkarai-yuwabiyo? máqtemma Áánûqtuni amuné-áímmá te-yúwábiyo? máqtemma yirááti-wayukabiyo? máqtemma anón-awaameqa tarôq kéoyuwabiyo? ímiye.

30 máqtemma karí-wáyúkámá mamá atóbaa-yuwabiyo? máqtemma óqain-oqaipike watáama te-yúwábiyo? máqtemma maan-áípké aamá waéraa-yuwabiyo? árainuramma ímiye.

31 miráimanibo keráwáqá uyátá-maqma-yataaqa Aokaq-Áágómá kényimiqtaba tikáinama minná íráqô-qtataare. íbêqa kemá mú mikákáá anómma amí-yátááqtábá keráwáqá timá-timenune. minná arummá amí-yátáaré.

13

1 kemá waayúkati yáagaraq Áánûqtunopake kaqtó-wayukati yáagaraq kêtunamanibo Áánûqtuni arummá amí-yátááqá ímateq káqo-yuma tirummá íkényimenama ketáagoma miráuma yubákurai-kaoyakoma áama áyáinikaa íniye.

2 Aokaq-Áágómá kemmá Áánûqtuni amuné-áímmá ténúnayaba akoqnáama tímikaitaq máqte-qtataaqtaba kéiteq máqtemma aúpáq-yátááqtábá ítama tágareqanibo óq-wayukama tirummá íma yímênnama minná kemá paátataakaa-nare. Aokaq-Áágómá kemmá tíwaqnaa ínaq itáíq-itaiq kéeq anumá kanaaráq aweqtánúnamanibo kemá waayúkama tirummá íma yímênnama minná kemá paátataare.

3 áwáyoq-wayukaraq ketí máqten-otamma yiménúnamanibo káqo-kayukama tirummá íma yimúnama kemmá íráqôniq íkéumatikaiye. owé. yemmá iyúwáanata kemmá tíkamma ketúma irabí agamá kautínômanibo káqo-kayukama tirummá íma yímikaananama minnágoma ketí tíwîqa íma mamé uwíniye.

4 mi-wágómá náawabi káqo-yuma arummá amínanama yaákare kanaaráq awé íniye. kaayoné-náqá máena íma koyukaayún-naqa máiye. kárún-aimma íma kétiye. wenamáárîq wenaúma íma múte kéyauwiye.

5 mi-wágómá káqo-kayukayaba arummá kéyimena yemmá íma anón-aimma téna agamá kégautiye. áqnáabaq wetábá ákái-qtataaqtaba aúyánámmá íma kéitaiye. wemá pááqya-qtataaqtabama áyámma íkéena káqo-yuma wemmá otaammá kuyákáaqtabama íma aákaq kémaraiye.

6 min-nákómá náawabi arummá kéyimena waayúkama kúmiq-yataariq kéowanama amuqá íkémaraimanibo yemá arupú kéowanama amuqá kémaraiye.

7 náawabi áraimma arummá yímî-waigoma wemá aú-aiqa kémayena ummaa-yátááqá anómma kémayenamanibo arummá paá kéyimiye. maami-qtátááqtábámá aati-aatimá yaákarena awé kéiye. min-nákómá aati-aatimá Áánûqtukaq itáíq-itaiq íyábá yokaa kéena waayúkati íráqôn-aaimma aónaiyaba yokaa kéiye. wemá íma aónaraimma íráqô-qtataaqa abarokáq ínîqtabama paá awé kéiye.

8 Áánûqtuni Aágoma keqtáámá arummá amí-yátááqá tímikaiqtaama watúq-watuq umá wániye. Áánûqtuni amuné-áímmá tí-ákóqnáámá tímikaiqtaama ánataginiye. óqain-oqaipike watáama tí-ákóqnáágárâq tímikaiqtaama ánataginiye. itái-yátáákógárâq ánataginiye.

9 abo íbêqa ketáámá paá yaímma árai-qtataaqtabagaraq paá yaímma Áánûqtuni amuné-áíkáráq kéitaunataamanibo

10 anaaékaqa itai-yátááqá mútûq keqtaábímmá abarokáq ínna-yupaama maami pááqyana-itai-yataakoma paá panane umáginie.

11 kemá pááqyan-iyapoma máeqa kemá pááqya-noiyapoti watáama tiréq pááqya-noiyapoma yúyánámmá ítáaniq umá túyánámmá ítaraunae. miráimanibo íbêqa kemá anómma káureqa pááqya-noiyapoti yáaimma paábaq yukáune.

12 íbêkaraq ketáámá árai-qtataaqa kanaaráq íma aónaunatae. íbêqa miráuma táíq urái-kaapopikaa umá íma abarokáq káonaunataamanibo anaaékaqa aúgen-auwaraimma mayéqtaama máqte-qtataaqa ketáái túbáqá abarokáq aónama táganunatae. íbêqa kemá paá pááqyamma káonaune. miráimanibo mi-kánáárqá Ítu Káríqtoma keqtábá ítama tágatukainikaa umá máqte-qtataaqtaba ítama táganune.

13 maannáyaba taákaq máráro. kaumo-yátáákómá watúq-watuq umá wániye. minná itáíq-itaiq umá yáqtoqma akoqnáá iyé. íraqô-qtataaqa íma káonauna-yataaqtatabataa awé iyé. tirummá amí-yátááqtábá iyé. miráimanibo maami-káúmó-yátáápikémmá mú mikákáá anó-qtataaqa minná tirummá amí-yátááqtábá wáiyé.

14

1 miráuma áqnáabaqa Áánûqtunopake tirummá amí-yátááqá mayaiyábá tikaíno. mikáké keráwáqá óq-yataaqa Aokaq-Áágómá timínîqtaba tikáinaqa Áánûqtuni watáama waabá-káyúkáráqa tí-ákóqnááyábá tikaíno.

2 abo mi-káyúkámá náayuwabi Aokaqa-Áágónôpake óqain-oqaiپی te-yúmá paá Áánûqtukaq kêtewanaboana yeqtí yáagoma keqtáámá íma tíwáqnaa kéiyē. min-áúpáq-áímmá keqtáámá íma kanaaráq ítama táganunatae. Áánûqtuni Aágoma wenamáa kéitaiye.

3 miráimanibo mi-káyúkámá náayuwabi Áánûqtuni watáama timá táгаа-yuma mi-kátáánápó kanaaráq mamá óq-wayukama akoqnáá éta mi-kátáánápó yemmá kanaaráq umá yíqtaaiq éta yimakakî kéumayikaae.

4 min-nákómá náawabi óqaiپیke watáama timmá wemá paá wenamáárîq wetábá mamá akoqnáá kéiyē. miráimanibo min-nákómá náawabi Áánûqtuni watáama abarokáq timá tágainnama wemá Ítuqtaba áíkuyo-kayukama mamá akoqnáá kéumayikaiye.

5 keráwáqá óqaiپیke watáama tíyábá kêtikaimanibo minnágoma uyátá-maqma Áánûqtun-aama waabá-káyúkáráq tíyábá kêtikaiye. timá tágaimma uyátá-maqma anó-mayaimanibo móra-waigoma óq-aipiپیke watáama kétinana káqo-nakoma min-áímmá waeráinama minnágoma Áánûqtuni waayúkama kanaaráq yíwáqnaa íniye.

6 ketíbâqawaayuo, keráwáqtôpaq iréq kemá óqaiپیke watáama timá-timenunama keráwáqá tíwaqnaawaq kéuno? ímiye. paá árain-aimma kemá abarokáq túnnama keráwáqá tíwáqnaa kéiyē. paá yaímma itaí-yátááqá tirááténawabi Áánûqtuni watáama waabá-káyúkáráq keráwáqtí táabike túnnama keráwáqá tíwáqnaa kéiyē.

7 ítáaro. kaapáúmma yemá timá táíq íyatama

tébakaq-yuma yemá náaraq umáwaq kaapáúmna tínô?

⁸ móraiq umá ááyama-aimma waayanaammá íma ítama arutétama yemá náaraq umáwaq ááikaqa yokaa ínô?

⁹ keráwáqá óqaipekemmo watáamo temmá miraráá kéiyé. keqtáagoma áaimma íma wáiyé. káqo-yuma keqtáagoni áaimma íma kéitaawana min-áikómá paá uwáá kényokiye.

¹⁰ maa-márábímmá taiganin-aimma wáitana móra-mora-aikoni áaimma wáimanibo

¹¹ kemá min-áíqtábá íma ítama arutéqa maará téq tenúne: “min-nákómá watáama tin-náqá wemá óq-marabake-nare.” téq tenana wegaráqá keqtábá mirá téna mimórá-áímmá tíniye.

¹² miráitaq keráwáqtábá maará téq kétima-timune. Aokaq-Áágómá akoqnáama timíyábá ôriq umá kétikainaqa Áánûqtuni waayúkama mamá akoqnáa umáyikaiyaba tikaíno.

¹³ móra-waigoma keráwápikémmá óq-aipike watáama kéténaqa min-áímmá waeraí-ákóqnááyábá Áánûqtukaq nunamupí ítama aónaaro.

¹⁴ keráwárábi kemá óq-aipike nunamummá tennamá ketirun-íyápógómá Áánûqtukaq nunamummá kétémanibo ketúyánápímmá miráuma yawáapi móra-yataaqa íma wáinikaa kéiyé.

¹⁵ miráinaq náaraq ónúnô? maará ónúne. minná nunamummá ténááqa ketí tirun-íyápógáráq ketí túyánánápógáráq tenúne. Áánûqtun-awiqa ibí múte yauyónááqa tirun-íyápógáráq túyánánápógáráq tenúne. mirámô onatamá waayúkama arupú umá ítama táganoe.

16 abo keráwáqá tirun-íyápógáráq waayúkama íma itáiyán-aipike kéteq Áánûqtun-awiqa múte yauwíyatama tébakaq-yuma náaraq umáwaq téta keráwáqítí táayabama “miráuma waíno” tînô?

17 keráwáqá íráqôn-aimma téq Áánûqtuqtaba timuqá marakánéq óq-aipike kemmá óq-wayukama umá yíqtaaiq íma kéoe.

18 kemá Póroma kenamáárîq óqain-oqaipe wataama tenúna-akoqnaama máqtemma keráwáqá uyátá-maqma matéq Áánûqtukaq “tíkaiye” kêtunnamanibo

19 Áánûqtuni waayúkama mórabi áikutaawaqa yeráwáqá ítama tágáigaae téq kêtune. miráipoana móra-tiyaapaq awaaraq-wátáámá ketáabiqtaa wái-waigoma taíbaq-aipimma (1,000) uyátá-maqma abarokáq íráqôniq kéie.

20 ketíbâwaayuo, túyánápímmá iyápóraa umá íma ítama máero táí-yataaqtabama miráuma iyápógoma íma itáinikaa oro. miráimanibo ketúyánápímmá waayúkaarikaa umá ítama máero.

21 ketáái ámáan-aikoma agamatá-kánnáábíkémhá kétéie:

“kemá óq-aipikemma namuq-wáyúkátí yóyauqnapo ketí waayúkama timá-timenune. miráimanibo íbêkaraq ketí waayúkama ketáama íma itánoe.” téna uyátárai-nakoma kétéie. téna yainánîqtaba kétéie.

22 óqain-oqaimma minná Ítukaq íma itáíq-itaiq kéo-kayukayaba Áánûqtuni awaaméré. miráimanibo Áánûqtuni amuné-áímmá waabá-káyúkátí yúbáq tenanatáámá Ítukaq áqa itáíq-itaiq kéo-kayukama

yíwáqnaa kéiyē.

²³ áqnáabaqa kékén-áímmá timá tímeno. keráwáqá máqtemma móra-mora-yuma mimórá táoqa óqain-oqaipeke áíkuma watáama kétéyanama maará-qtátááqá kanaaráq pááq íniye. itáíq-itaiq íma ínna-nakoma keráwáqá áíkuyopi irénama wemá keráwáqtábámá téna “aíbôq-wayukae” tîniye.

²⁴ miráimanibo wemá kéinaqa Áánûqtuni watáama abarokáq tíyanama wemá ítama kêtadena wení kúmiqtaba wenamáárîq wetábá maqmá aónaniye.

²⁵ wení aúpáq-áúyánáqtábá kétéyanama wemá kéitenama awáutena óipi yawááq-urena Áánûqtukaq nunamummá tîniye. keráwáqtábámá téna “árainma Áánûqtuma yetê máiyē” tîniye.

²⁶ ketíbâqawaayuo, miráuma maannâ íráqôn-amaan-aine. keráwáqá mórabi áíkuteqa náawabi Áánûqtun-awiqa ibí múte yauyénabi náawabi yiráátinabi náawabi árain-aimma Áánûqtuma wemmá ámîqtaba tinnawabi náawabi óq-aipike watáama kétinana kéqo-wama min-áímmá waeráinama mi-máqté-qtátáárîq íyamma Áánûqtuni waayúkama umá yíqtaaiq éra itáíq-itaiq kéo-kayukama mamá akoqnáá umáyíkáaro. miráráá oro.

²⁷ keráwápíkémhá yáimma-yuma óqain-oqaipeke watáama tînéqa paá kaayaq-wáígóbi kaumo-wáígómá tîno. móra-mora-yuma áqnáabaqo tinnawaigoma awé kéiyana wemá tíma ánatatuwainaro. miráinana káqo-wama min-áímmá kéwaerena áaimma timá tágaino.

²⁸ miráinana mórama min-áíkoní áaimmo kanaaráq waeránîn-naqa ímo máinama óqain-

oqaipekemma mórabi álkuiyakaqa ítero. ímibo mi-káyúkámá paá yúyánánóbáqá óqain-oqaipekemma Áánûqtukaq tero.

²⁹ keráwápíkémhá yaímma-yuma Áánûqtunopake wataama matétama paá kaayaq-wáígóbi kaumo-wáígómá tíno. tébakaq mi-kátááyábá yúyánámmá ítáaro.

³⁰ minnámo itáiya-kayukabikemma móra-nakomma Áánûqtuma min-áíqtábá aúge-qtataaqa aráátínanama wataamo tinná-nakoma paátí kémaena min-nákómmá ayuwáinana wemá aráátinna-wataama tíno.

³¹ abo máqtemma keráwáqá wataama tînô-kanaama waíno. mirámô íyamma máqte-kayukama yiráátima aruténa umá yíqtaaiq íniye.

³² mi-káyúkámá náayuwabi Áánûqtuni wataama waabá-káyúkágáráq tíyábá akoqnáama matétama yemá yeqtí yúgoni akaí-yátááqá íwáráaro.

³³ abo taákaq máráaro. Áánûqtuni áaimma íma ánáamma karáníbo wenáaimma wepáq-wepaq umá kaayoné-yátááqíye.

³⁴ aaragóqtábámá ketáái áaikoma maará kéíye. ketáámá mórabi álkuteqtaama aaragómá ááyama-aimma íma kéte. Ítíráaeo-wayukati ámáan-aikoma téna “aaragómá yaákareta máero.” kétiye.

³⁵ yeqtí naaúpaqa yiwaikókákq ítama aónaaro. ketáái áaimma kéwareta ketáámá mórabi álkuyunaraqtaama aaragómá ááyama-aimma íkéte.

³⁶ maannâ taákaq máráaro. áqnáabaqa Áánûqtuni wataagama Korítiani-marupake íma iráíye. keráwáqá kenamá Áánûqtuni wataama íma ítareqa íkéwaraae. ímiye. keráwáqá paá keráwáqtí ámáan-aimma

kéwaraae.

³⁷ miráinana móra-waigomma Aokaq-Áágómá wení arunóbáqá ógirainawabi mórama akoqnáama maténa Áánûqtuni amuné-náqá máenama maannáama áónáino. kemá uyátárai-nakoni ámáan-aimma kágayaune.

³⁸ wemá maamin-ááímmá íma waráinaqa wenáama íma ítáaro.

³⁹ ketíbâqawaayuo, móragaraq kemá kétima-timune. Áánûqtuni watáama waabá-káyúkátí yúbáqá tíyábá tikaíno. yaímma-yuma óqain-oqaipeke watáama tínéta kéiyaqa íma yubínikaaro. miráimanibo máqte-qtataaqa wepáq-wepaq umá arupú íno.

⁴⁰ missing?

15

¹ ketíbâqawaayuo, min-áté-watáámmá Ítuqtaba keráwáqá tímá tímikaunama taákaq makéq yáqtokaae.

² mi-kátáánápó keráwáqá paá itáíq-itaiq kéiyana Áánûqtuma keráwáqá atóbamatikaniqtaba tíwáqnaa kéiyé. káqon-aikoma keráwáqá mamá iráqôniq íma umátikaniye.

³ miráuma áqnáabaq árain-aimma matáunnama keráwáqá tímikaune. maannáe. Áánûqtuni watáama agamatá-kánnáábímmá téna “Ítu Káríqtoma kukéna ketáái kúmiqtaba puíniye” kétitana wemá mirá-uraiye.

⁴ wemmá uqtamákaawana kaumo-yúpáámmá kóitana Áánûqtuma wemmá itó-umakaraiye. mi-kátáámmá weqtábá Áánûqtuni watáama agamatá-

kánnáágómá kétimma miráuma abarokáq pááq uráiyē.

⁵ wemmá Pítaama káonaitata mikáké títaupake kaayaqá Ítuni iyápó-annama wemmá aónaraae.

⁶ mikákémmá anaaékaqa taígani-kayukama (500) yegáráq mimórá táoqa wemmá aónaraae. mi-káyúkábíkémmá taíganimma íbêkaraq paá máawatamanibo yaímma pukurááe.

⁷ anaaékaqa Yêmiti wemmá aónaitata mikákémmá máqtemma tímáyíkarai-kayukama wemmá aónaraae.

⁸ kemá írêqa wemmá aónatuweq páátákáá waéqma uráune.

⁹ máqtemma tímáyíkarai-kayukabikemma kemá márú mikákáá maqnémúne. mi-káyúkámá Ítuqtaba mórabi áikutaa-kayukamma kemá yawítíyikanaaq maqmá aónaraunaboaq kemá tímáyíkarai-nakoqtabama kemá íma kanaaráq íráqô-naqune.

¹⁰ Áánûqtuni íráqô-qtataakoma paá mirá kéumatikaitapoaq kemá tímátíkarai-naqune. min-íráqó-qtátáákómá wenôpake tímikaimma íma paáyabae. abo kemá tébakaq tímáyíkarai-kayukama uyátá-maqma kemá mayaímá matáune. miráimanibo kenamáa kemá ímataupo. ímiye. Áánûqtuni íráqô-qtataakoma kepíké mirá-uraiye.

¹¹ anó-qtataaqa Áánûqtuma watáama tin-náqá ímáiyē. máqtemma tímáyíkarai-kayukama waabá-káyúkáráqá ketáámá mimórá-ááín áátuqma kêtunatae. miráimanibo anó-qtataaqa maará kéiyē. keráwáqá mi-kátáámá itáíq-itaiq urááe.

¹² ketáámá téqtaa “Ítu Káríqtoma pukáipike itó-uraiye” kêtunatae. miráitaq keráwápíkē yaímma-

yuma nôraq itatawáq téta “máqte-kayukama pukáapikemma íma itó kéoe” téta kéteo?

13 máqte-kayukama pukáapikemma íma itó kéiyana Áánûqtuma miráuma Ítu Káríqtomma íma mamá itó-umakaraiye.

14 ánibo Ítu Káríqtoma pukáipike íma itó-urainanama ketáái táagoma paátataaqa wáitana keráwáqtí itáíq-itaiq í-yátáákáráqá paátataare.

15 ketáámá téqtaa “Áánûqtuma Ítu Káríqtomma pukáipike mamá itó-umakaraiye” téqtaa túnnataama kaaqaari-áínáq kétunataabiyo? maaminnáyaba túyánámmá ítama arútáaro. abo máqte-kayukama pukáipike íma itó-uraiyanama Áánûqtuma Ítu Káríqtomma pukáipike íma itó-umakaraiye.

16 máqte-kayukama pukáipike íma itó kéiyana Ítu Káríqtoma íma itó-uraiye.

17 abo íma itó-urainanama keráwáqtí itáíq-itaiq í-yátááqá ará baitana keráwáqtí kúmiq-yataaqa paá wáíye.

18 Ítu Káríqtoma íma itó-urainatama yemá wekáq itáíq-itaiq uréta pukáa-yuma yemá yawítíguraae.

19 ketáámá Ítu Káríqtoqtaba awé kéeqtaa íkáonanataama paá maa-márábín-áúwaráíqtábá káqo-kayukama keqtaáyábá yirummá oro.

20 miráimanibo áraimma Ítu Káríqtoma pukáipike itó-uraiye. máqtemma pukáa-kayukabikemma wemá áqnábariq umá pukáipike itó-urena matúq-matuq umá máí-auwaraimma matáíye.

21 kímora-naqa Áátaama wemá kúmiq-yataariq uráitabaoqtaa ketáámá képuyunataamanibo óq-naqa Ítu Káríqtoma wení akoqnáágoma

puí-yátáákómmá anómma uyátá-maqma
wáiqtabaoaqtaa ketáámá pukáanabikeqtaa
kanaaráq itó-onunatae.

22 ketáámá máqtemma Áátaan-annabike
iráunayabaoaqtaa ketáámá képuyunataamanibo Ítu
Káríqtokaq aúge-tuwaraimma kémayaunatae.

23 ketáámá móra-mora-yutaama Áánûqtuma
awaaméqá umákai-kanaaraqa keqtáámá mamá
itó-umatikaniqtaae. Ítu Káríqtoma áqnáabaq itó-
uraiye. ánibo wení yauwéqma kumínî-kanaaraq
wení waayúkama yemá pukáapike itó-inoe.

24 Ítu Káríqtoma aamá tínana máqte-kamaanigaraq
máqte-naapaakaraq máqten-akoqnaagaraq ánataginoe.
mi-kánááráqá maa-márágóní aqtó-kánáámá pááq
íniye. Ítu Káríqtoma wení waayúkama aboámá
Áánûqtumma amíniye.

25 wemá wenamáa anómma yabi í-náqá (kíni)
máinana wení namuro-wáyúkámá Áánûqtuma
wenáítauq aménáápáqá mamá yikáina-awaataq
wíniye.

26 írêq-namuro-yataaqa minná puíyé. ánibo puí-
yátááqá Ítuma yawítíyuwaniye.

27 minnáyaba Áánûqtuni watáama agamatá-
kánnáábímmá kétiye:

“Áánûqtuma máqte-qtataaqa Ítu Káríqton aítauq
aménáápáqá makáiyé.”

téna kétiye. Áánûqtu wenamáa Ítu Káríqtoni
náápaakon aménáápáqá íma mániye. abo Áánûqtu
wemá máqte-qtataaqa Ítuni náápaakon aménáápáqá
paá kémariye.

28 máqte-qtataaqa áanikomma ámikain-naqa Áánûqtuma máqe-uraiye. ánibo máqte-qtataakoma Ítuni náápaakon aménáápáqá wáinana áanikoma wenamáa aboámá Áánûqtuni náápaakon aménáápáqá mániye. mi-kánáámá pááq ínanama Áánûqtuma mú mikákáá uyátárai-nakoma máqte-kayukati máqte-qtataaqa mániye.

29 timá tíméro. pukáa-kayukama íma itó íyatama waayúkama nôraq itaráq nommá pukáa-yuyabama képeraao?

30 owé. nôraq itatawáq waayúkama yemá ke-qtábámá íyámma kéumatikaa?

31 ketíbâqawaayuo, Ítu Káríqtoma ketáái uyátárai-nakoma keráwákáq nôrawabi umátíkáiqtabama kemá keráwáqtábá ketí túma mamé kéuyune. minnáyaba máqte-tupaama kemmá tíkamineta maqmá káonaae.

32 itáaro. Ipítiani-marupaq kemá áwáábiquwakote ááiqa uráunama nôraq itaráq mirá-urauno? ketáyababoaq mirákómmá uráune. pukáa-kayukama ímo itó íyaqtaama ketáámá maa-márábíkáyúkaráá umá maará téqtaa tenúnataabiyo? yemá maará téta kéte: “aabáyaama puyónúnaboqtaa omáqá agamá kéneqtae.” téta kéte. mirá téqtaa tenúnataabiyo? ímiye.

33 óq-wayukama íma iyuwáiyatawaq keráwáqá makátero. keráwáqtê táí-wayukama aanábóiq umá ureíre kététa yemá keráwáqtí íraqôn-aaimma mamá táíq ínoe.

34 miráinaq túyánámmá ítama káruteraq kúmiq-yataaqa ókaraq íoro. tigaemá kéitapoq keráwáqá kétima-timune.

³⁵ miráimanibo yaímma-wayukama maará téta ítama aónanoe: “náaraq umáwaq pukáa-kayukama itó kéoo? yeqtí yúgoma náaraq ínîyô?” téta ítama aónanoe.

³⁶ aíbôq-wayukama mirá téta ítama káonae. ítáaro. keráwáqá ánayumma uqmáráawanama áqnáabaqa ánayukoma íma puínanama ánôqa íma utániye. minnáyaba keráwáqá káonae.

³⁷ anaaékaq ánôqa utái-qtataakoma íma kéubobo paá ánayumma keráwáqá kéuboe.

³⁸ mikáké Áánûqtuma min-ánáyúkómmá matoráikáae téna ítáin-auma kámiye. ókon-okon-anayukomma ókon-okoma yúma kéyimiye.

³⁹ máqten-augoma íma mimóráiq kéiye. waayúkati yúma wáitana wáíwaakon-auma wáitana numagón aúma wáitana noyáákoni aúma wáíye.

⁴⁰ yanaammá óq-yuma wáitana maakáqá maa-márábímmá óq-yuma wáíye. yanaammô wáin-auraqa tágama-yataaqa wáitana maa-márábí wáin-auraqa óq-tagama-yataaqa wáíye.

⁴¹ aabaúgóní tágama-yataaqa wáitana wíyôkoni óq-tagama-yataaqa wáitana wiyókóní óq-tagama-yataaqa aokaq-aokaq wáíye.

⁴² móraiq umá waayúkama pukáapike itó íyamma yeqtí yúgoma waéqma ôriq íniye. naayón-áúgómá ánayukaa kéiye. yemá uqmáráawata marabí kúpuyoe. aúgen-augoma naayón-áúráké utaréna íma ókaraq puíniye.

⁴³ aráaq-auma marabí máráawana kégabiraimanibo aúgen-augoma itó-urena tágama-yataaqa kémayaiye. aráaq-auma marabí máráamma akoqnáama íwáimanibo itó-urenama anón-akoqnaama kémayaiye.

44 min-áúmá marabí uqtamáráa-waigoma amakóráá kéimanibo itó-urenama aágoraa kéiyee. maa-márábí wáin-augoma amakóráa kéitana amanna kuyéna áápariq kéiyee. miráinana min-áúgómá anaaékaqa puíniye. óq-auma Áánûqtute wáin-augoma aágoraa kéitana amanna íkuyena áápariq íkéiyee. maan-áúgómá íma puyéna watúq-watuq umá wániye.

45 minnýaba Áánûqtuni watáama agamatá-kánnáágómá kétiye:

“áqnáae-Aataama kémai-nakoma káuraiye.”

téna Áátaani aúgoma maa-máráyábá aúwaraimma Áánûqtuma ámikaine. miráimanibo Ítu Káríqtoma irêq-wayukama aúwaraimma yímikaimma wemá matúq-matuq umá mái-auwaraiqtaba pááq uráiyee.

46 min-áúwáráímmá maa-máráyábá áqnáabaqa iráiyee. min-áúwáráímmá aágoqtaba anaaékaqa iráiyee.

47 áqnáabaq-nakoma marabíké iráimanibo káqo-nakoma Áánûqtuni márûpake iráiyee.

48 mi-káyúkámá maragónnámá máa-yuma áqnáae-nakoraa umá mááe. ánibo wemmá mararáké Áánûqtuma tarôq umákaraine. mi-káyúkámá Áánûqtuni márûkonnama máa-yuma min-náqá Áánûqtuni márûpake wekáá umá mááe.

49 íbêqa ketáámá min-náqá mararáké tarôq uráinakaa umá máunataamanibo anaaékaqa ketáámá min-náqá Áánûqtuni márûpake-nakoraa umá mánunatae.

50 ketíbâqawaayuo, keráwáqá kétima-timune. minná amakógaráq naegaráq Áánûqtuni márûpaqa íma

kanaaráq wániye. Ítáaro. nóinawabi pukína-yataakoma matúq-matuq umá mái-auwaraimma íma kanaaráq mayánoe.

⁵¹ íbêqa kemá aúpáq-yátááqá timá-timenune. ketáámá máqtemma ketáái tógoma íma puínîmanibo ketáámá máqtemma mamá waeránúnatae.

⁵² páátákáá aúrakoma aúnááqtakaa yiniq ínana kaqtó-nakoma Áánûqtunopake aqtó-kánáaráqá werôqa yinaqtaa ketáámá máqtemma mamá waeránúnatae. werôqa kéyinatama pukáa-kayukama áqnáabaqa itó-inoe. móragaraq íma puínoe.

⁵³ ketáái táaimma íbêqa kenaaráq yawítiginimanibo ketáái aúge-taaimma waeráinama íma kanaaráq yawítíniye.

⁵⁴ puí-áúwáráikómá waéqma ípui-auwaraimma aurániye. ketáái táaikoma kanaaráq pukéna waéqma aati-aatimá ípuiniye. mi-kánáaráqá Áánûqtuni watáama agamatá-kánnáábí wáin-aikoma abarokáq pááq íniye:

⁵⁵ “wemá puí-yátáákómmá uyátáraiye.

miráuma puí-yátáákómá keqtáámá íma uyátainana puí-yátáákóní akoqnáágoma keqtáámá íma kanaaráq túpuiniye.”

téna kétiye.

⁵⁶ kúmiqtababoana puí-yátáákómá keqtáá túpuinin-akoqnaama matokáiyé. ánibo ámán-aikoqtababoana kúmiq-yataaqa mamá abarokáq awíqme kéin-aikoma keqtáámá kéyainaiye.

⁵⁷ ááqibo miráipoaqtaa Áánûqtukaq “tíkáiyé” kéteqtaa wenáwîqa múte yauyónátae. ketáái uyátárai-naqa Ítu Káríqtomma timákaraitaqtaa íbêqa ketáamá puí-ákóqnáágóní aménáápáq íma máunatae.

58 miráuma ketíbâqawaayuo, akoqnáá umá máeraq káqo-kayukama íma iyuwáiyatawaq keráwáqá mamá aqnúnîq umátíkáaro. uyátárainakoni mayaímá mamé kéuyeraq maannáma taákaq máráaro. keráwáqtí mayairákémmá íráqôn-aramma iyániye.

16

1 íbêqa mónéqa yorupamá Áánûqtuni waayúkama yimíyábá tenúne. Karétia-marabaq-wayukama Ítuqtaba mórabi áíkuma máa-yuma timá-yikaunata náaraq umáwabi yorupaiyábá yiráátunnata kéyorupaae. keráwákáráq mórai q umá yorupaaro.

2 máqte-Totaagoni áqnáabaq-yupaama keráwáqá máqtemma móra-mora-yuma keráwáqtí meyápíké yaímma akáma paábaq kémaraiyan-awaataq yenúne. miráiyamma kemá yamáraanaraqa ketáámá íma yorupánúnatae.

3 mikáké yaímma waayanaammá mi-mónéqá maméta Yérútáárebaq wínôqtaba aúyaq-maraaro. aúbama agamatéraq yeráwáqtábámá keráwáqtí náápaamma matááe téraq timáyikaiyatawaq kekáq iyaraq kemá Póroma yemmá Yérútáárebaq timáyíkánata oro.

4 keráwáqá keqtábá íyaqa kemá uréq yemmá ko yiwíqme Yérútáárebaq onúne.

5 áqnáabaqa Maaterónia-marabaqa kótámaqtuweq mibákémmá keráwáqtôpaq kuma timónanune.

6 kemá keráwáqtêma mibáqá yaugiq-kánáábínáq mûtûq-kanaawaq koma mánuno? íma itáunamanibo kemá keráwáqtê yaímma-kanaama koma kémaenaq

mikákémmá timátikaiyaq ónaae tenna-márúpaq kóonune.

⁷ kemá yénúnnaama keráwáqtê paá pááqya-kanaama máiyataba íkétikainamanibo uyátárai-nakoma akáinaqa kemá keráwáqtê yaímma-wiyomma mánune.

⁸ Péqtakoti-awaataq-kanaama kótámaki-aawaqa nátuwaiyana kaayaqte-kaayaqte-wayukagaraq tiyááká-wayukae áiyayaa (50)-kanaama maakáqá Ipítiani-marukaq mánune.

⁹ ketí mayaíyábámá maakáqá taíganimma Áánûqtun-aama itaíyábá káyikaimanibo miráuma taíganimma yegaráq ketí namuro-wáyúkáé.

¹⁰ Tímotima wemá Kórítiani-marukaq yínaqa naaúpaqa awíqma ákareraq íráqôniq umákaaro. abo wemá kemá únnaiq umá uyátárai-nakoni mayaímá kémayaiye.

¹¹ máqtemma keráwáqá wemmá tikaq akéraq amuq-yatáápí timákaiyana ketôpaq yíno. ketíbâqawaaraa-kayukate yagaroqtamá yínîqtaba awé kéune.

¹² ketáái tíbâqawaaraa-naqa Aapóromma káqo-tibaqawaayute yagaroqtamá keráwáqá ko timónaikaee téq wekáq inaa tiráune. miráimanibo Aapóroma téna Áánûqtuma íbêqa íkákaiye tiráiyé. miráipoana wemá kanaaráq wínénama wemá pááqya-kanaabi keráwáqtôpaq wíniye.

¹³ kanageq umáwaq keráwáqtí itaíq-itaiq í-yatááqá yáqtóráaro. inaamu kéyeraq ikatîqa íoro.

¹⁴ nôrawabi kéeqa káqo-yuma kaayoné-yatááqá yiráátero.

¹⁵ ketíbâqawaayuo, Tépanatiqtabama taákaq makáá íyabiyo? wegaráq wení aara iyápógaraq máqtemma

Karíki-wayukabimma áqnaabaqa yemá Ítu Káríqtokaq itáíq-itaiq urááe. yemá Áánûqtuni waayúkama yíwáqnaa íyábámá akoqnaá umá mayaímmá mamá mirá-uraae.

¹⁶ ánibo kemá akoqnaá umá keráwáqá kétima-timune. minnâ mirá-káyúkágáráq yetê kaqtó-mayaima kémayaa-kayukagaraq uyátárai-nakoqtaba yeqtí yáaimma wáráaro.

¹⁷ Tépanatigaraq Potunáátatigaraq Ékigaraq kemmá Ipítiani-wayukati-marupaq iréta timónaraaqtabama timuqá kémarauene. kemá keráwáqá timónanaaq uráunamanibo keráwáqá íma mikáqá máawapoq kemá yemmá kéyimone timuqá makáune.

¹⁸ keráwáqtábá aati-aatimá mirá-umatikaaniq umá yemá kemmá tiwíketa ketí túyánákómmá mamá áráwáá umátíkaraae. miráráá-káyúkámá aati-aatimá yemmá tikaq múte yíkáaro.

¹⁹ Áánûqtuni waayúkama Étia-marabaqa máqten-aukapakemma mórabi áíkutaa-yuma keráwáqtábá miráo-maarao-aimma kétimatikaae. Akírayaa Patíra ye-áúkákáráq Áánûqtuni waayúkama yenákátí naaúpaqa yama áíkuyo-yugaraq keráwáqtábámá ôriq umá miráo-maarao-aimma kétimatikaae.

²⁰ máqtemma Ítuqtaba tîbâqawaaraa-kayukama keráwáqtábá miráo-maarao-aimma kéte. keráwáqá wenáóna-wenaona kéeqa tîbâqawaaraa umá tótó oro.

²¹ íbêqa kemá Póroma tiyáánapo aqtó-wátáámá kágayaune.

²² móra-waigoma uyátárai-nakomma arummá íma amínama wemmá yawááq íno. uyátárai-nakoma Ítu Káríqtoma wení íráqô-qtataakoma keráwáqtê waíno.

²³ ketí kaayoné-yátáákómá keráwáqá náayuwabi
Îtunnama máa-yubaq kéyuwaune. miráuma waíno.

²⁴ missing?
kemá Póroe.
Tóqtanima agatáiyé.

áugen-anona-anon-aimma
Genesis 12-22 and The New Testament in the Usarufa
Language of Papua New Guinea
Nupela Testamen na sampela hap Buk Stat long
tokples Usarufa

copyright © 1980 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Usarufa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 28 Dec 2024 from source files dated 31 Aug 2023

0cfeeb85-a1ae-5e2f-a3f0-4c221d1d6c84